ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

578.Rah vakasv.Peav.Pres
Tallinn,Tõnismägi 11.(3e

JÄRVA TEATAJA

NR. 61. TEISIPÄEVAL, 23. MAIL 1944. A.

4. AASTAKAIK. UKSIKNUMBER 5 PENNI

Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind: kodumaale Rmk. 0.90 ja välismaale Rmk. 1.— kuus. Aadressi muutmine 20 pf. Kehtivad kuulutuste hinnakirjad: O — nr. 1 ja R — nr. 1. Paide Trükikoja trükk. ● Toimetus ja talitus: Paide, Turg 16, tel. 30. Toimetuse kõnetunnid tööpäevadel kl. 8—12. Talitus avatud tööpäevadel kella 8—17.30, laupäeval kl. 8—13. Peatoimetaja Johannes Kaup. Väljaandja: Kirjastus Eesti Ajaleht

Itaalias möllavad vaenlasele kaotusrikkad rasked võitlused

Likvideeriti vaenlase sillapäid ning vaenlane visati tagasi lõunasse. Idarindel ainult kohalikke võitlusi

Führeri peakorterist, 21. mail. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Seejärel kui vaenlane 20. mai ennelõunal kompas meie uusi positsioone Itaalia lõunarinde läänetiival nõrgemate luureüritustega, alustas ta peale lõunat uuesti suurrünnakut tugevate jalaväe- ja soomusjõududega. Fondi asula pärast puhkesid vihased võitlused. Pico-Pontecorvo lõigus saavutas vastane ühe kohaliku sissemurru. Riivistamiseks võeti tarvitusele vastuabinõud. Eriti ägedad vaenlase rünnakud peatati Pontecorvo linna äärtel. Piedimonte lõigus purustati tugevad vaenlase rünnaküksused koondatud kahuri- ja granaadiheitjate tules, kuna maakoha kaguosas taas likvideeriti visa võitluse järele üks sissemurd.

Viimaste päevade rasketes tõrjevõitlustes paistis erilise vaprusega silma ühe võitlusüksuse juht, kolonel Nagel.

Nettuno sillapeal tõrjuti tagasi vaenlase tugevad luureüritused kagu pool Apriliat ja lõuna pool Cisternat.

Idas ei leidnud aset erilise tähtsusega võitlustegevust. Tugevad saksa võitluslennukiteüksused ründasid viimasel ööl raudteesõlmpunkte Shepetovkat ja Šdolbunovot arvukate lõhke- ja süütepommidega. Tekkis suurtulikahjusid ja hävitusi.

Mereväe rannapatareid võtsid Narva lahes Magerburgi poolsaarel asuvad nõukogude positsioonid hea mõjuga tule alla ja uputasid ühe vaenlase järelveosõiduki.

Sõjalaevastiku valvesõidukid tulistasid Soome lahe kohal alla 4 nõukogude lennukit. Sisselendudel vallutatud läänealadele ja Lääne-Saksa piirialadele kaotas vaenlane 6 lennukit.

Möödunud ööl heitsid üksikud briti lennukid pomme asulatele Reini-Westfaali ruumis.

Führeri peakorterist 22. mail. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Itaalia lõunarindel ründasid tugevad vaenlase jalaväe- ja soomusjõud endiselt raskuspunktiga Lenola-Pontecorvo lõigus. Kerduvalt Pico asulasse sissetunginud vaenlane visati otsekohe teostatud vasturünnakutega jälle tagasi. Ka ruumis loode pool Pontecorvot viskasid vasturünnakud vaenlase lõunasse ja likvideerisid ta eile saavutatud sillapead üle Liri. Pontecorvo pärast möllavad kibedad võitlused, millistes vaenlane tulemusi saavutamata kandis raskeid veriseid kaotusi.

Üks saksa võitluslennukite-üksus ründas möödunud ööl hea eduga vaenlase motoriseeritud kolonne Fondi ruumis.

Viimaste päevade rasketes võitlustes oli oma vahvusega eriti väljapaistev üks õhujõudude õhutõrjepatarei ülemleitnant Bargi juhtimisel.

Idarindelt teatatakse ainult kohalikke võitlusi. Dnestri alamjooksul võideldi vabaks üks jõekäär lõuna pool Dubesari ning seal sissepiiratud bolshevistlikud võitlusgrupid hävitati.

Põhja-ameerika jahilennukiteüksused teostasid eile rünnakuid asulaile ja reisijaterongidele Põhja- ja Kesk-Saksamaal. Tekkis kaotusi elanikkonnas. Õhujõudude kerged õhutõrjepatareid ja laevastikuõhutõrje tulistas 32 vaenlase lennukit alla.

Viimasel ööl suunasid briti pommilennukid eesmärgita terrorirünnaku Duisburgi linnapiirkonnale ja mitmele teisele asulale Reini-Westfaali ruumis. Tekkis kahjusid, elanikkond kandis kaotusi. Hoolimata raskeist tõrjetingimusist hävitati 33 neljamootorilist terrorpommitajat.

Kiired saksa võitluslennukid ründasid edukalt üksikeesmärke Ida-Inglismaal.

Nõukogude jultunud rünnak Punase Risti vastu

Bern, 20.5. (DNB). Nagu „Neue Züricher Zeitung“ teatab, vastas Nõukogude ametlik ajakiri „Voina i Rabotši klass“ ühele Punase Risti rahvusvahelise komitee poolt avaldatud üleskutsele, mis oli suunatud sõdivaile riikidele, pidada kinni sõjaõiguse põhimõtteist, jultunud rünnakuga Punase Risti vastu. Moskva teadeteamet levitas seda jämedat vastust ka inglise keeles.

Nõukogude ajakiri, mille artikkel ilmus pealkirja all „Kabinimlik humaansus“, ei põrka tagasi heitmast Punasele Ristile ette poolehoiuavaldamist „roimareile“, kelle vastu tuleb võidelda.

Ungari kriitika rootslaste kohta

Budapestist, 19. 5. (DNB). „Pester Lloyd“ polemiseerib pikemas artiklis Rootsi teadeteagentuuri ja rootsi ajakirjandusega.

Rootsi ajakirjanduses ilmnevat viimase kahe kuu jooksul kahjuks tendents, mis järjest enam kaugenevat erapooletuse ja objektiivsuse mõisteist. „On lausa ühendamatu ajakirjandusliku tehnika mõistetega,“ seletab ajaleht, et ka veel tänapäeval, kus juba pikemat aega on võimalik informatsiooni hankida Ungari pealinnast endast, avaldatakse vaenlase teateid silmapaistvaimal kujul, kuna aga ei tooda ainustki tõeliselt ungari päritoluga sõnumit.“

Edasi püstitakse küsimus, kas siis rootsi ajakirjandusele olevat ebameeldiv, et Ungaris valitseb põhiseaduslik valitsus, et maal on säilitatud rahu ja kord, ja et leidub veel riike, millised on otsustanud Moskva imperialistlikkudele püüetele vastu astuda ja võidelda kuni viimseni.

USA-s toimus kelme kuuga üle 1000 streigi

Lissabonist. Sõjatööameti teatel toimus USA-s tänavuse aasta esimese kolme kuu jooksul 1030 streiki. Eelmise aasta sama ajavahemikuga võrreldune tähendab see 50% tõusu.

Itaalia vabariigi uus lipp

Milanost, 20. 5. (DNB). Itaalia ametlikus teatajas avaldatud Duce määrusega loodi Itaalia sotsiaalvabariigi lipp. Lipp koosneb senisest trikoloorist vertikaalselt üksteise kõrval asuvate ruutudega: roheline- valge- punane. Savoya rist lipu keskel on kõrvaldatud. Lipuvarda tipul asub fashistlik liktorite kimp.

Itaalia armee lipul asub keskel üle kolme värvitriibu must kotkas laotatud tiibadega, milline asetseb horisontaalselt paigutatud liktorite kimbul. Lipukangas peab olema 1,50 m pikk ja üks meeter lai.

Vaenlase poolt ohustatud Kroaatia rannikupiirkondades seati sisse sõjaline valitsus

Agramist, 20.5. (DNB). Nagu ametlikult teatatakse, andis Poglavnik korralduse, mille järele seitsmes Kroaatia provintsis, mis hõlmavad kogu rannikupiirkonda, seatakse sisse sõjaline valitsus. Viimane allub kindralitele Begitshile ja Tomashevitshile. Ühtlasi vabastati vabastatud Dalmaatsia piirkonna minister dr.E.Bulat oma ametist ja nimetati ta riigiministriks valitsuse juurde.

Sõjalise valitsuse sisseseadmises vaenlase poolt eriti paremini ähvardatud piirkondades nähakse kindlaimat teed, et igas olukorras kaitsta elanikkonna ja riigi huve neis piirkondades. Mõlemad kogenud ja teguvõimsad kindralid peavad selle eest hoolt kandma, et kõik ülesanded lahendatakse rahva ja riigi rahuloluks.

„Karistusvahendeid“ erapooletute vastu?

Zürichist, Liitlaste poliitika erapooletute riikide vastu astub uude järku, kirjutab „Neue Zürcher Zeitung“ ühe teate põhjal. Leht tsiteerib üht „Daily Maili“ artiklit Washingtonist, mille järele USA sõjalised juhid eesotsas kindralstaabi ülema Marshalliga olevat äärmiselt rahulolematud diplomaatia osalise nurjumise üle püüete puhul katkestada sõjamaterjali vedu Saksamaale. Kuude pikkustes läbirääkimistes Rootsi, Hispaania, Portugali ja Shveitsiga ei ole saavutatud rohkem kui nende saadetiste vähest kahanemist. Washingtoni sõjaministeerium olevat otsustanud nõuda sõjamaterjali veo täielist katkestamist Saksamaale. Kindral Marshall nõudvat „Daily Maili“ teatel järske karistusvahendeid erapooletute vastu, millised abinõud kestaks kuni sõja järelpäevini. Vajalikul korral tuleks tema arvates katkestada isegi diplomaatilikud suhted.

Suur tõrjelahing Itaalias

Saksa vasturünnakutega peatati vaenlase rünnakutipud. Terrorirünnakul Berliinile ja Braunschveigile hävitati 71 vaenlase pommituslennukit

Führeri peakorterist, 20. mail. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Suur tõrjelahing Itaalia lõunarindel kestab lakkamatult. Meie väed tõmbusid Gaeta ja Pontecorvo vahelises lõigus ägedais heitlusis kaugelt ülekaalukate vaenlase jalaväe- ja soomusjõududega tagasi uutele positsioonidele. Etteulatuv rindekaar Gaeta juures evakueeriti. Mõned kõrgendikud põhja pool Itrit ja Campodimele asula langesid pärast rasket võitlust vaenlase kätte. Teistes lõikudes peatasid meie soomusgrenaderid kindlate vastulöökidega vaenlase rünnakutipud. Mõlemal pool Pontecorvot löödi tagasi kõik vaenlase rünnakud, tundekestvast suurtükiturmtulest ja massilisest tankide rakendamisest hoolimata. Ruumis kagu pool Aquinot varisesid tugevast suurtükitulest ja paljudest tankidest toetatud vaenlase rünnakud meie relvade koondtules ja osalt lähivõitlusis kokku. Asula põhjaosssa tankide saatel sissetunginud vaenlase jalavägi paisati vasturünnakul tagasi. Vaenlane kaotas sealjuures 30 tanki. 1. langevarjurite diviis hävitas lahingu algusest, 12. maist saadik 100 tanki.

Aadria meres vigastasid sõjalaevastiku julgestuslaevad kaht vaenlase kiirpaati.

Idarindelt teatatakse vaid kohalikest võitlusist Dnestri alamjooksul, Karpaatide eelmägedes ja kagu pool Vitebskit.

Sõjalaevastiku valvelaevad tulistasid Soome lahe kohal alla viis Nõukogude pommituslennukit.

Üks Soome võitluslennukite üksus ründas viimasel ööl heade tulemustega üht vaenlase järeleveo toetuspunkti Sviri rinde tagalas.

USA pommituslennukid tungisid eile jahilennukite tugeval kaitsel Saksamaa kohale ja tekitasid sihitute pommiheidetega mitmetele pealinna elukvartaalidele ning Braunschweigile hoonetekahjusid ja kaotusi elanikkonna hulgas.

Jahilennukid, õhutõrjesuurtükivägi ning sõjalaevastiku üksused ja julgestuslaevad tulistasid alla 71 vaenlase lennukit, enamuses neljamootorilised pommitajad.

Möödunud ööl heitsid üksikud Briti lennukid pomme Kölni ruumi.

Kogu Balkan enamlaste kätte

Sensatsiooniline dokument paljastab Briti-USA reetmispoliitikat

Dardanellidel luuakse nõukogude vabariik

Berliin, 19. 5. (DNB) Inglise ajalehtede „Daily Heraldi“ ja „Daily Maili“ esindajad Kairos on 13. mail oma lehtedele saatnud nende kätte sattunud ülihuvitava dokumendi. See on leping, millele Balkani nõukogude vabariikide liidu loomise kohta on alla kirjutanud kreeka ja bulgaaria bolshevikud. „Daili Maili“ kaastööline kirjutab:

See dokument, mille ma alles nüüd saan avaldada, jõudis minu kätte salajasel teel kohe pärast seda, kui ta oli saabunud Egiptusse Makedooniast, kus originaalist kindlasti trükiti ärakirju ja neid levitati.

Dokument, mille pealkirjaks on „Kokkulepe“ ja mis on Petritsis alla kirjutatud Kreeka kommunistliku partei nimel Yanni Jonnidisi poolt ja Bulgaaria kommunistliku partei nimel Doussian Daskalofi poolt, kõlab järgmiselt:

„Pärast Kommunistliku Internatsionaali laialisaatmist Kreeka kommunistlik partei ja Bulgaaria kommunistlik partei, arvestades laialisaadetud organisatsiooni viimaste instruktsioonide poliitikat ja soovides kiire ning mõjuva aktsiooni kindlustamiseks töötada koos lõppeesmärgi kasuks, nimelt luua Balkanil nõukogude sotsialistlike vabariikide liitu, et lõplikult kõrvaldada Balkani rahvaste seas valitsevat tüli, otsustavad oma esindajate ja käesoleva lepingu allakirjutajate kaudu — seltsimees Yanni Johannidis Kreeka kommunistliku partei poolt ja seltsimees Doussian Daskaloff Bulgaria kommunistliku partei poolt — järgmist:

1. Mõlema partei lõppeesmärgiks on nõukogude sotsialistlike vabariikide liidu loomine Balkanis, mis haaraks Kreeka, Makedoonia, Bulgaaria ja Serbia.
2. Kreeka ja Bulgaaria kommunistlikud parteid võivad kasutada igasugust taktikat, mida nad peavad sobivaimaks ülalnimetatud lõpliku kontakti saavutamiseks.
3. Mõlemad parteid töötavad liidu põhjapiiride kindlustamiseks, ja nimelt sihiga, jõuda Doonauni mis saab olema Bulgaaria ja Serbia piiriks. See piir lõpeks Fiumest põhja pool Aadria mere ääres.
4. Bulgaariale antakse juurepääs Egeuse merele.
5. Istanbul ja Dardanellid moodustavad iseseisva autonoomse vabariigi Venemaa Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kontrolli all.
6. Kreeka alla kuuluv Serbia osa ja Bulgaaria alla kuuluv Makedoonia osa, s. o. maa-ala, mida piiravad idas Nestose jõgi ja Rodopi mägi, põhjas Rila, Osonkofi ja Sari mäed, läänes Albaania Alpid ja Pinduse mäeahelik, lõunas Umpuse mägi ja Egeuse meri Thassose saarega, — moodustavad iseseisva autonoomse nõukogude sotsialistliku vabariigi, mis kuulub liidu piiridesse.

*

Seda dokumenti tuleb küll pidada sensatsioonilisemaks kõigest, mis käesoleva sõja kestel on teada saadud vastaste salajastest plaanidest. Siin pole tegu vähemaga kui kogu Balkani loovutamisega bolshevismile Balkani nõukogude sotsialistlike vabariikide liidu loomise näol. See dokument on uueks tõendiks Inglismaa ja USA loobumisest Nõukogude Liidu kasuks, mis ilmnes eriti Kirde-Euroopa ja Balkani ruumi suhtes pärast Moskva, Kairo ja Teherani konverentse.

Meie kunstnikud lähevad suveks maale

Vaatamata sõjaaegsetele raskustele ja kaotustele, mida meie kunstnikkonnal on tulnud kanda terrorrünnakute järeldusel, ei ole see kõik suutnud halvata nende loomistungi ja jõudu. Terve rida maalijaid ja kujureid kavatseb oma tööd suvekuudel ateljeest üle viia vabasse loodusesse ja siirduda maale.

Vanameister Jansen veedab tänavuse suve oma talus. Paul Burman on valinud peatumiskohaks kauni ümbrusega Rannamõisa, kuna Greenberg siirdub Viljandi ümbrusesse. Ka maalikunstnikud Nyman, Talvik, Triik-Põllusaar ja kujur Mellik on Tallinnast lahkunud. Kunstnik Haamer, kes praegu juhatab Haridusdirektooriumi ülesandel kunstivarade päästmist õhuohu eest, tahab suveks minna Ruhnu, et seal töötada rannamotiivide kallal. Mõningad noored kunstnikud omavad ka võimalust jätkata oma kunstilise hariduse täiendamist Saksamaal. Nende hulka kuuluvad graafik Agathe Veeber ja maalikunstnik Nelli Sepp, kes jätkavad oma stuudiumi Müncheni.

Kurvad kujud

Kolm momenti meie sisemises elus on äratanud oma sisulise suure siduvuse tõttu viimastel päevadel suuresti õigustatud tähelepanu. Bolshevike loomalik tapakirg ja neile Kremli poolt käsuks kirjutatud eesti rahva jäägitu mõrvamine leidis uue veretunnistuse veresaunas ühes külas Põhja-Eesti rannikul, millest meil olemas päris üksikasjalik ülevaade, kuna seda võis juhusele tänuks jälgida 10 a. poiss Jaan Allik; Saksa erikohtu poolt mõisteti surma 35 a. Tallinna tisler Johannes Reipass, kes organiseeris inimeste salavedu ja teenis lühikese ajaga eestlaste üle piiri toimetamisega enam kui 15.000 riigimarka; Tallinn-maa piirkonnakomissari vastavate otsustega on võetud talu majandamise õigus põllumehelt Juhan Ploompuult, kes ei olnud suuteline majandama tema käes olevat talu ega täitnud talul lasuvaid kohustusi, ning talurentnikult Arnold Villardilt, kes hoidis mobilisatsioonist kõrvale ja muutus väejooksikuks.

Võib tunduda esimesel pilgul, nagu oleks meil teistel juhtudel peale uue veresauna tegemist õieti elu pisiküsimustega, sest ikka on leidunud nii meil kui mujal vedelvorstlikkusele kalduvaid talupidajaid ja rentnikke, nagu leidub tihti ja kõikjal ka inimesi, kes ei arvesta ühiskonna poolt neile paratamatult langevaid tegude piiritulpe. Sääraseid isikuid koheldakse rahuajal pisut teisiti ja pisut vähema karmusega, vastavalt teostatud eksimuse mõjutähtsusele ühiskonna ja kaasinimeste seisukohalt.

Ent sõjal on omad seadused, omad eeskirjad elule ja oma karmus. Sõjaajal saab harva tunnistada, veel harvem aga andestada „inimlikku“ eksimust, nagu sellelaadilisi juhtumeid tavatsetakse pehmendavalt nimetada. Kui sõdur rindel oma kohuseid täites „eksib“ sel viisil, et postil olles ei osutu küllaldast valvsust ja tähelepanelikkust või jääb koguni magama, võivad olla selle tagajärjed saatuslikud seesugustes mõõtmeis, milliseid ei saagi ette määritleda. Sõdur peab teadma seda ammugi ette ja kõige kindlamini hoolitsema, et ei tema ega ta kamraadide suhtes ei esineks iialgi „inimlikku“ eksimust. Rinde taga seisab ju kodumaa ja kodu, seisab rahvas — inimliku olemasolu ja võitluse kaunimad ja peamised pühimused, mis kirjutavad seadusi ja seavad nõudeid.

Kui selle rahva hulgast kerkib aga kurbi kujusid, kes samal ajal, mil võitlus rahva olemasolu, tuleviku ja vabaduse eest on jõudnud otsustavamasse järku ning millal kodumaa nõuab eranditult igalt oma pojalt ta ülimat kas otseselt relva juures või tagalas, tegelevad sellega, et mehi toimetatakse koguni kodumaalt välja — sihiga, ise seejuures rikastuda, siis ei oie seesugusest isikust saanud mitte kriipsugi vähem, kui meie hulka siginenud ohtlikem vaenlane.

Kui teisel juhul oldi sunnitud võtma paarilt põllumehelt õigus kevadel künda ja külvata, siis toimus see kindlas veendumuses, et kõnealused isikud ei olnud võimelised mõistma seda, mida tähendab praegune silmapilk. Muutuda väejooksikuks ajal, millal rahva olemasolu on kaalul ja millal üksainus mees rindel võib saavutada oma isikliku tublidusega kogu järgnevate võitluste käiku mõjustavaid tulemusi (meenutagem noore Rüütliristi-kandja SS unterscharführer H. Nugiseksi võitlust Narva all!), on raskeim kuritegu oma koosseisult, nagu on äärmine kuritegu seegi, kui põllumees ei tee kõik, mis seisab igames ta võimuses, et täita põllu ja oma kutse kaudu silmapilgu kohustusi, või kaldub seejuures rinde ja tagala huvisid unustades ja „inimlikult“ eksides isikliku rikastumise sihiga spekulatsiooni kuristikkusuunduvale teele.

Üksikud kurvad kujud, kes kerkinud nüüd esile, tundsid kahtlemata raskust rindel ja silmapilgu otsustavust. Neil olid teada ka veresaunad, milliseid bolshevikud korraldasid eesti ajaloo tumedal õudusteaastal ning need, millised sooritati ajutistel ja juhuslikel sissetungidel meie territooriumile. Ja ometi tegutsesid nad suunas, millisele isegi pisut raske leida küllalt tabavat nimetust. Nende mõistus näis olevat lakanud normaalselt funktsioneerimast, nad elasid ja tegutsesid mingi äärmiselt pimeda ja isegi inimlikult arenemata aje sunnil, suutmata taibata isegi seda, et oma isikliku tegutsemisega kaevasid hauda ja valmistasid ette bolshevistlikku kuklalasku iseenestele, rääkimata inimkonna kõrgematest mõistetest ja väärtustest.

Meil ei saa olla mingit kaastunnet neile isikutele, kuid meil on kahju, et eesti rahva hulgas, kes ometi nii palju kannatanud ja kogenud ning kes omab põhjamaiselt karge ja taiplikult paendliku mõistuse ning elukäsitluse, esineb ikka veel seesuguseid üksikuid kurbi kujusid. Kui tahame luua endale tulevikku ja kindlustada olemasolu, siis peab meist igaühe ülim tahe olema suunatud kõige kindlamini sellele, et rahva hulgas ei sünniks iialgi enam seesuguseid ning et veel olemasolevad selguksid ja langeksid võimalikult kiiresti välja. See on karm seisukoht, aga kogu elu ja võitlus on karm, karmid on rahva olemasolu ja arengu seadused. Ning ometi peame just selle karmuse najal võitlema end elus edasi. Nõnda on see ikka olnud, nõnda on see praegu ja nõnda jääb see kehtivaks ka tuleviku suhtes. Eriti seda viimast peame aga pidama kõige kindlamini silmas, sest elame ajal, kus isiklikule olevikule saame ja tohime mõtelda kõige vähem ning kus kogu meie jõud peab olema suunatud tuleviku kujundamisele ja rajamisele.

Ainult siis saab olla rahval tulevikku, kui ta on jäägitult terve ja terviklik ning kui temas ei eksisteeri enam üksikuid, kuid seejuures kõrgeimas astmes kurbi kujusid. Vastasel korral oleme nagu oma hukule vastusammuvad üksikolevused, kes kuulavad nõrkushetkeil piiri tagant kõlavaid vanu eesti rahvaviise, panevad käed harduses kokku ja sulgevad silmadki, olles seejuures võimetud nägema neis piiritagustes viisides vastuhaigutavaid juba valmiskaevatud masshaudu eesti rahvale ja samas meile suunatud mustavaid relvade toruavausi. Otsese võitluse kõrval ohustava vaenlasega peame seisma valvel, et meie ei muutuks enam kunagi naiivseiks jahiloomadeks. See on tõde, mis ei vaja ulatuslikumat selgitamist ning selle tõe raamidesse mahub kõik see, mis üteldud ülemal

50 noort poiste põllutöölaagrisse Saksamaal

Alates möödunud aasta suvest töötab rühm eesti poisse Saksamaal Alam-Sileesias eesti poiste maatöölaagris. Laagri tegevus lõpeb 1. juuliks s. a., mille järele noored tagasi saabuvad kodumaale ja võivad asuda teadlike noorte põllumeestena oma kodutalus abistama ja rakendama õpitud kogemusi. Ühtlasi loodetakse nendest noortest noortetöö ja organisatsiooni üksuste juhte meie maal asuvate noorte organiseerimistöö laiendamisele.

Järjekordne eesti noorte maatöö laager Saksamaal algab tegevust kohe peale seda, millest on võimaldatud osa võtta 50 poisil 15 eluaastast alates.

Laagri peamiseks eesmärgiks on noorte kutseline väljaõpe põllumajanduse alal. Laagrist osavõtuks on eelistatud need noored, kes on tegelikult töötanud põllumajapidamises või talu kodumajapidamise alal ja kel on huvi põllumajandusliku tegevuse, kui edaspidise elukutse vastu. Noored peavad olema kehaliselt ja vaimselt tublid ja terved.

Laagri eluruumideks on külmakindlad barakid. Noored lahkuvad laagrist hommikul üksikutesse taludesse tööle ja tulevad õhtul laagrisse tagasi. Hommiku- ja lõunasöögi saavad noored vastavais taludes, kuna õhtusöök antakse laagris.

Laagri juhtkond koosneb põllumajandusliku ettevalmistusega ja praktiliste kogemustega õpetajaist. Laagri juhtimine ja tegevuse korraldamine toimub seega täies ulatuses meie oma juhtide kaudu.

Laagri poolt saavad noored küllaldase riietuse, voodipesu, magamistekid ja käterätikud. Töö eest saavad noored samuti rahalist tasu. Noortele on kindlustatud puhkus ja võimalus vahepeal kodu külastada.

Lähemaid juhtnööre annavad ja registreerivad noori noorte malevate juhid, kuna maal asuvad noored võivad registreerimist toimetada noorte maatööjuhtide kaudu, kes annavad ka lähemaid juhtnööre.

Unustamatud päevad

Võitlusepisoode taandumisliikumisel Peipsi tagamail

JÄRELVEDU VEEREB

Pika veereva ja vingerdava ussina veerevad järelveekomandode rasked liintmasinad maanteel. Roomikute ja veolintide terasesed hambad veavad sügavaid vagusid lobjakuses peris, sadade meetrite müürin ajab võimsa möirgamisena sõjamasina paljudesse ebakõladesse. Ta liigub, see sõjamasin, juhituna inimesest ja tema tahtest, liigub relvade ülemlaulu karmis rüselmses. On tõrjevõitluse rasked päevad.

Ühe meie vabatahtlikeüksuse veosauted liiguvad pikas kolonnis. Kuskil sääl eespool, kus rinne põleb, võitlevad meie vabatahtlikud vees ja lobjakus. Meile vapraile poistele, ka nemad ootavad laskemoona ja toitu, igakülgset vajalikku varustust, mida sõdur vajab eriti raskeis tingimusis. Nii nagu iga üksuse, nii ka meie vabatahtlike järelveemasinad veerevad väikese lülina selles suures sõjamasinas, et teenida jõukohaseid rinnet ja kodumaad. Lastes ainult hetkeks pilgu libiseda üle selle tohutu liikumise, taipad, et see teraskett, mis kaitseb kogu Euroopat bolshevistliku lummutiise eest, on katkematu ja võgev. Iga üksik sõdur on selles kaitsevõõndis kuni kõrgeima väejuhina — asendamatu ja samaväärselt tähtis. Iga jõukulutus, ka kõige väiksemgi pingutus väärib tunnustamist, ühises laitmatus kaastöös, räägimata selles tihtigi üliinimlikust ja ennastohverdavast panusest, mida saavutavad mehed eesliinil. Selles teadmises võitlevad ka meie üksikud laialipillatud vabatahtlike üksused idarinde avaruses mõned kuud tagasi. See on olnud ja jääb meie vanade idarindekangelaste üldiseks moraalseks võitluspanuseks muu saavutatu kõrval.

Eesliinil, rabastunud metsade ja põlevate külade punases palistuses aga ilmneb iga üksiku sõduri võitlusvaim eraldi, iga üksiku võitleja isiklik vahvus ja eneseohverdamine, mis tuleb ohvriannika sellele Euroopa kultuurrahvaste ühisele altarile, kus põleb vabaduse ja rahu leek.

SELETAMATU SÕPRUS

Eesti üksuse hobuvoor läbib üksildust ja pikka metsavahet. Kohati on tee juba lumest paljas, hobused tirivad raskeid koormaid läbi vedela pori . . . Tõsiste nägudega ja laskevalmis relvadega kõnnivad mehed hobuste kõrval. Aegajalt ise õlga koorma taha pannes sunnivad hobusejuhid loomi. Siin metsavahel on tegutsemas bolshevike bandiitide jõuk, nii mõnigi kord on üksikuid sõjaväe sõidukeid kui ka kohalikke elanikke tabanud metsast sihitud reetlik ja alatu bandiidi kuul. Meie vabatahtlikud ei karda nende võsarõõvliitega võitlusse astumist. Seepärast ei tunta eneste pärast muret, ent kuidas säilitada ettenähtud liikumise katkestamatust ja hoida kaitsetuid loomi surmava kuuli eest? On ju hobune üks sõjamehe truim ja armastatum kaaslane nii rindel kui tagalas. Ettevaatus on tarkuse ema ja sellest põhimõttest lähtudes saadabki voorivanem osa mehi julgestuseks kahelepoole metsa. Väljassadetud julgestus avastabki suurema bantiitidelaagri ainult mõnikümmend meetrit eemal teest, kus nad saaki varitsedes ei või aimatagi, et neid võidakse endid haarata selja tagant. Järgneb lühike äge võitlus. Bandiidid hävitatakse ja summitakse, põgenevad riismed kaugele võssa meie käputäie voorimeeskonnaliikmete poolt. Mehed tulevad võitlusest välja ainult tühiste kriimustustega ja alles edasiliikumist alustades leiab keegi, et tema hobune on haavatud . . .

Tume, see veri paiskub joana haavatud loema rinnast. Kurdina seisab mees oma lemmiku juures, üle habestunud näo voolavad vanal sõjamehel pisarad . . . Tal on kahju, väga kahju. Neude kahe — hea peremehe ja ta truu hobuse vahele on pikal sõjasõidul kasvanud lahutamatu sõprus. Nüüd on üks neist langenud vaenlase kuuli läbi. Veel viimast korda surub truu hobune oma pehme nina peremehe rinnale, siis langeb ta korisedes maha . . .

ISA JA POEG

Ühes vabatahtlike üksuses teenivad Vabadussõja läbi tehnud veltveebel ja tema 18-a. poeg. Vana veteraan, kel juba tubliste leidub kõbedat juukseis, on oma pojale karmiks õpetajaks. Noor sõjamees, kel oma isa võitlejaveri keeb soonis, on talle samaväärseks ja kuulekaks õpilaseks. Milline imeline võidurikas sära ja jeovastus peegeldus poisisilmist, kui ta saabus tagasi oma esimeselt kardetavalt lahingvälja põristavad mitu vaenlase lennukit. Enne kui lumi ja pori hakkab keema haupi lastud perdarelvadetulest, taipavad mehed alles viskuda varju sinna kuhu juhtub. „Pommitab saatan", kiruvad mehed endamisi ja püüavad umbes kindlaks teha pommide langemissuunda. Esimesed lõhkemised. Tuhandeid vinguvaid kilde, mullakamakaid ja pori paiskub sammastena taeva alla. Enamus pomme langeb siiski võitlevaid poole lahutavale paarisajameetrilisele vahemaale. Siis kaovad lennukid, viist pole neil enam midagi alla pildu! Mehed tõstavad aegiaselt ja ettevaatlikult päid, et saada pilti pommitamise tulemusist. Aga mida see siis tähendab? Laialipillutud bolshevikud on endid paari minuti jooksul kogunud ja nähtavasti mõne agara politruki nagaani ja kuklalasu ähvardusel üritavad nad hurjäätades omapoolset vasturünnakut. Juba tahavad vabatahtlikud tõusta, et pühkida termijooksuga viimased enamlased, kui keegi hüüab läbilõikava ja lahingukärast ülekäiva häälega: „Tähelepanu, poisid! Aegsütikuga pommid meie ees! Lamama jäädal" Mehed kuulevad vaistlikult käsku ja suruvad end tihedalt maa ligi. Bolshevikud aga lähenevad samm-sammult karjumise ja lärmitsemise saatel, veendumisega, et nende lennupommid ja pardatuli tekitasid jälitajate ridades suuri lünke. Nad ei või ju aimatagi, et neist ainult veidi maad eemal võivad iga silmapilk lõhkeda aegsütikuga rasked lennupommid . . . See on nende surm, hetke pärast sünnibki see mis sündima peab — terve rida pomme lõhkevad bolshevike nina all, paisates neid laiali kui kärbseid. Vabatahtlikele ei jää muud, kui üksikud ellu jäänud enamlased vangi võtta. Aga kust teadis see vabatahtlik, kes hoiatas teisi lamama jäädа, et pealetungi teel leidub aegsütikuga lõhkemata lennupomme? Seda ütles talle ta sõdurivaist ja tähelepanelikkus, mis päästis aga teiste elu ja tagas täieliku võidu lahinguväljal.

ALATEADVUSLIK VANNE

Teeäärse murdunud puutüve najale toetub tundmatu sõdur, — ta on haavatud. Mitte kaugel keeb äge võitlus. Sõduri määrdunud peasidemest immitseb verd, vaevaliselt tõstab ta vasaku käe viibates meie sanitarsõidukile. Peatame sõiduki ja aitame mehe peale, ta parem käsi on samuti mähitud ja seotud kaela, peas on rasked haavad. Iga liigutus tekitab talle ilmselt valu. Vaenulisi granaate lendab ulgudes teeäärsesse metsa, jatkame segamatult teekonda.

Punaseristi masinad sõidavad kuni peavõitlusliinini välja, riskeerides raske tormitule all, ent raskemad haavatud vajavad otsest arstlikku abi või ka kiiret operatsiooni, sellepärast ei hoolita millestki, kui mängus on inimelud.

Ulatan äsjasele pealetulnud haavatule sigareti, vast aitab see leevendada valu. Tänu ja arusaamine peegeldub haavatu silmis ja ta sosistab:

„Tänan kamraad!"

„Olete eestlane, kus ja kuidas haavata saite, kust üksusest?" puistan nüüd üllatudes omapoolse küsimuse. Üle haavatu näo libiseb valulik ilme, alles pikema pausi järele ta räägib, aegiaselt ja katkendlikult nagu vannet andes:

„Kas nad suudavad veel vastupidada? Usun, et siiski, muidu ma pean tagasi minema. . . . . Nad tõid mind ju ära . . . mu kaks parimat sõpra langesid . . . ainult mina veel. Mul on valu peas, neljas kord haavata . . . surm . . . ei ma ei sure veel, ma pean tasuma, tasun . . .

Kaasasolev sanitar keelab haavatuga rääkimise, annab talle midagi valuvaigistavat keelele. Siis ta kaotab meelemärkuse . . .

Paar kuud hiljem juhtusin nägema sama vabatahtlikku Narva rindel, elurõõmsana ja tervena. Ta täidab vihases võitluses seda vannet, mis tal üle huulte libises teokord sanitarautos ja mida ainukese kaasmaalasena kuulsin. Ta ei mäleta enam, see tundmatu vabatahtlik oma vannet. Seda pole tarviski, sest iga tõsine mees täidab rindel iseenesest mõistetavalt oma kohust ja selle vande kohutavat tõde tunneb ainult vaenlane omal nahal.

Ny

Asja kohale viidud rünnakkahurid Saloniki tänavail tugevdavad Kreeka julgeolekut. (Pk.-Feschendorf Wb.)

Honveed võitluses

Ungari armee tervitas rõõmuga pööret kodumaal

Keegi ei kannatanud Kállay-kliki kahepaiksuse all enam kui ungari honveed. Honveed tähendab eesti keeles maakaitset. Selles nimes peituvat ülesannet päästa kõik honveedi kuulujad, kes tundsid meelemõrudust, kui nende võitlusvalmidust püüti ohjeldada.

Möödunud aasta sügisel sõitsin ühes honveedi puhkuselttulijate rongis Budapestist üle Lowoczne itta. Üha uuesti vallandus kõnelustes tugev kibedus olukordade kohta ungari kodumaa teatavates mööduandvates ringkondades. „Õppisime seal väljas idas tundma, mille eest käib võitlus. Nii ohvitser kui ka lihtne mees teab, mis on mängus. Miks aga ei panda noorsõdurite väljaõppel rõhku nende tutvustamisele võitluse suure mõttega? Miks seadetakse väeosad välja, ilma et neile oleks seletatud, miks nad peavad võitlema väljaspool kodumaa piire, ja et nad sellega kaitsevad oma kodukollet, enda perekonda? Lihtne madjar on harjunud vaenlast tõrjuma seespool kodumaa piire. Ajaloo jooksul tungis üha jälle vaenlasi Ungarisse ja neid tuli sealt välja ajada. See on esimeseks suurvõitluseks, mis toimub väljaspool kodupinda. Seepärast vajab see selgitamist ja sihiasetust. See aga puudub honveedis ja veel enam kodumaal. Meie ei mõista meeleolu seltskonna teatavates ringkondades. Seal vaadatakse meile kaastundega, nagu võitleksime juba kaotatud asja eest, seal kuulatakse vaenlase raadiosaateid ja vaieldakse, nagu oleks meil vaenlase vastu mingeid kohustusi ja nagu oleks meil temalt midagi head oodata. Kõige selle taga seisab aga just ja võidab üha enam mõju, kuna meie omaksetel muutub kord-korrait raskemaks. Oleme rõõmsad sellest õhkkonnast pääsedes, et minna rindele."

Nii kõnelesid reservohvitserid ja tegevväeohvitserid maa mitmesugustest osadest. Nad olid võidus kindlad, kuigi saabuks veel raskeid päevi ja tagasilööke, aga nad olid mures kodumaa pärast, nad ei mõistnud Kállay valitsust, kes ei toetanud nende arvates rinnet vajalikul määral ja kes ei pidurdanud laostavate elementide tegevust.

Kui nõukogude lendurid pommitasid rahvusvahelise õiguse vastaselt ungari külasid ja linnu, astus Ungari 27. juunil 1941 Saksamaa kõrval võitlusse bolshevistliku vaenlasega. Honveed alustas võitlust Metsa-Karpaatides, maa selles osas, kust kord maadvallutanud madjarid siirdusid idast Ungarisse, kus paljud olid võidelnud juba esimeses maailmasõjas, või aga nende isad. Suure hooga teostas honveed bolshevikkude tagasipaiskamise järelt Metsa-Karpaatide kõrgustikkudelt taanduva vaenlase jälitamist läbi Galiitsia ja kuni Ukrainasse, ühinedes 9. juulil 1941 saksa ja rumeenia vägedega ja tungides siis edasi kuni Donezini. 17. novembril võttis riigihoidja Horty vastu tähtvägede paraadi, üteldes sel puhul: „Kui kogu maailma kultuurrahvad võikaid näha seda, mida teie olete näinud, siis nad mõistaks, kui väga saksa armee väärib inimkonna tänu ja imetlust, armee, kelleje langeb lõviosa suurest ja raskest tööst, mille ta endale võttis, et päästa maailma bolshevistlikust hädaohust ja häbist. Kuna teie selle jaures kaasa aitasite, oleto ära teeninud mitte üksnes ungari rahva tänu, vaid ka ajaloo oma."

Sama aasta detsembris avas peaminister Bardossy Budapestis bolshevismivastase näituse. Neil päevil saabusid ka Inglismaa ja USA sõjakuulutused Ungarile. 1942. a. veebruaris ütles peaminister Bardossy: „Euroopa seisab saatuslikus võitluses bolshevismi vastu, võitluses, mille tulemusest sõltub kogu Euroopa saatus. See teadmine peab läbima meie rahva kõiki kihte. Madjarlus ei või käed rüpes pealt vaadata, kuidas otsustatakse Euroopa saatust. See on tõrjesõda, sõda meie eneste kaitseks selle eest, et võiksime edasi elada ungarlastena."

Honveed aga seisis idas edasi ja säilitas vapras panuses oma sõdurlikke traditsioone. Üks osa honveedist võitles kuni 1943. a. alguseni kõige eelmisel liinil nõukogude vastu, teine osa rakendati tagala ühenduste kindlustamiseks. Kuna aga honveed võitles ja end veristas, oli kodumaal tegevuses väike klikk, milline nõrgestas maa kaitsejõudu. Veel 1943. a. mais ütles Kállay: „Euroopa idee peab võitma. See võit on ka meie võiduks." Selle vahel aga toimus honveediministri Nagy afäär, kes oli sõlminud liiga tihedad sidemed juutidega. Rahvassadik Rajnist aga, kes kirjeldas ülesandeid võitluses bolshevismi vastu, rännati pahempoolsete elementide ja klike poolt ägedalt. [Novembris keeldus Kállay laiali saatmast järjest avalikumalt õõnestavat sotsiaaldemokraatlikku parteid, milline, nagu peagi teatavake sai, oli loonud otsesed sidemed vaenlasega. Lõpuks aga ütles peaminister Kállay ühes kõnes: „See ei olnud mina, kes alustas sõda Venemaaga."

Nüüd oli lõhe Kállay valitsuse ja võitleva rinde vahel idas ilmne. Nüüd oli ka selge, et honveedi mured olid õigustatud ja et idast kojupöörduvad sõdurid ei võinudki olla olukorraga rahul.

19. märtsi pöörd puhastas õhkkonda ja pühkis minema kogu kahekeelsuse. Keegi ei suhtunud sellesse seejemalt, kui honveed, kes oli kannatanud ebaselguse all ja jälginud kibedusega Ungari poliitika käikumist. Sissemarsivaid saksa vägesid tervitati rõõmuga, tulid nad ju selleks, et kõiki jõude mobiliseerida ja Ungarit bolshevismi eest päästa. Hakkasid puhuma värsked tuuled, defaitismile kuulutati võitlust ja võitluse enda mõte tehti selgeks kogu rahvale. Valitsus ütles ühes deklaratsioonis selgesti, millega on tegemist ja et Ungari on teadlik oma ülesandest. Keegi ei kõnelenud enam väikerahvaste erilisest olukorrast, palju enam osutati ajaloolisele suurusele ja vastutusele, tehes sellest ka järeldusi. Anglo-ameeriklased näitasid ungarlastele oma terrorimeetodeid ja tugevdasid sellega Ungari otsustavust kindlustada suurima panusega rahvuslikku tulevikku.

Honveed alustas Karpaatide eelmaastikus taas võitlust oma vana kuulsa hoogsusega. Miite vähem paistis silma lennuväge. Riigihoidja ütles sõduritele: „Isamaa otsenkaitsmine on vajalik. Selles võitluses ei toe hi olla taandumist, vaid ainult edasiminekut. Ma ootan teilt, et te esmatuksite väärilisteks oma vapratele esiisadele. Meie peame tegema kõik selleks, et väljuda sellest tormist võidukalt." Sellest alates on sõjateated korduvalt maininud kiitvalt ungari honveedi ja tema saavutusi. Maa on ühke oma võitlevale armeele ja igaüks teab Ungaris, mille eest käib võitlus, igaüks on panusevalmis. Ja see võitlusvaimustus ilmneb saksa-ungari elavas relvavendluses, mis idarindel tuleb teime nõukogudega ja mille sihiks on rahvusliku tõusu ja uue euroopa korra kindlustamine.

Franz Riedl — Budapest.

Rohuteadlased peavad teatama oma elukoha muudatusist

Rohuteadlaste Koja juhataja on avaldanud ametliku teadaande, mille järgi kõik rohuteadlased, assistendid, apteegiõpilased ja drogistid, kes on oma alalist elukohta muutnud ja sellest Rohuteadlaste Kojale kirjalikult teatanud ei ole, on kohustada seda tegema 7 päeva jooksul teadaande ilmumisest arvates, Tallinn, Poska 47.

See korraldus on maksev ka kõikide tulevaste alalise elukoha muudatuste kohta.

Plutokraatlik valitsussüsteem

Genfist, 18.5.(DNB). USA surnud mereminister Knox jättis järele umbes 2 miljonit dollarit pärandust, nagu Washingtonist teatatakse. Ilma miljonäär olemata oleks tal pundunud ka igasugune väljavaade osa võtta Roosevelti valitsemistöost.

Mussolini jutustab

Pärast oma vabastamist on Mussolini andnud jutuajamise helveetsia ajakirjanikele Paul Centison'ile, mis on avaldatud ajakirjas „Le Mois Suisse".

See jutustus annab ülevaate sündmuste arengust 25. juulist kuni 12. septembrini 1943. Kuigi sellest on juba möödunud ligi aasta, pakub see jutustus huvi, kuna sisaldab palju senitundmatuid üksikasju. Duce jutustab selle kohta järgmist:

„Kõik see, mis möödunud suve lõpul aset leidis Itaalias, oli hästi läbi mõeldud, mis oli saatanlikult kõigi pisiasjadeni ette valmistatud. Kõik pidi käima nagu kellavärk algusest kuni relvarahuni ja sõjakuulutuseni Saksamaale. Vahistamiskäsu kohaselt pidi mind ümbritsetama täieliku vaikusega. Olin ma elusate maailmast ära lõigatud.

Olin nagu surnu, kelle surmast kardetakse teatada. On selgunud, et mind taheti inglastele välja anda. Churchill seletas alamkojas, et relvarahu-läbirääkimiste ajal Badoglio valitsusega lepitakse ühtlasi kokku ka minu väljaandmise asjus inglastele ja ameeriklastele. Kuid jutustan kõik järjekorras:

Mind vahistati minu kokkusaamise õhtul kuningaga, see oli päev pärast fašistide suurnõukogu istungit, s. o. 25. juulil. Kui astusin alla Villa Savoya trepist, nägin oma suureks imestuseks, et minu auto asemel seisis punaseristi auto. Sel hetkel andis üks karabinjeeriohvitser mulle käsu sellesse autosse astuda. Kohe mõistsin, et mulle oli lõks üles seatud, kuid mul polnud teist võimalust, kui vägivallale alistuda. Sõitsime läbi mitmete Rooma osade, kuni lõpuks auto peatus ühe karabinjeerikasarmu ees, kus mind hoiti tund aega tugeva valve all. Siin anti mulle esmakordselt teada, et kõik need abinõud on tarvitusele võetud minu kaitseks rahva viha eest. Siis viidi mind, nähtavasti, et jälgi segada, samas autos teispool Tiberit. Igat mu liigutust jälgiti. Kõik säärased korraldused, mida ei saanud kuidagi ühendada vahistamisettekäändega, panid mind kahtlema, kas ehk ei kavatsetud minu väljaandmist liitlastele. 25. septembri ööl vastu 26. kell 3 toodi mulle marssal Badoglio kiri. Selle oluline sisu oli, et nende korralduste eesmärk oli, mind päästa ühe väga tõsise vandenõu eest. Niipea kui ma teatan neile koha, kuhu ma soovin asuda, viidavat mind sinna.

Dikteerisin sealolevale ohvitserile, kindral Perrone'le oma vastuse: „Palju tänu kindral Badoglio'le minu kaitseks ette võetud abinõude eest.

2) Ainsa viibimispaigana, kuhu mind oleks võimalik viia näen ma Rocca delle Caninate't.

3) Mul pole kavatsust valmistada uuele valitsusele raskusi.

4) Võtan teadmiseks, et sõda edasi kestab. Kui see nii on, siis toimib uus valitsus nii, nagu seda nõuavad maa au, huvid ja prestiiž.

Lõpuks soovin marssal Badogliole head edu temale kuninga poolt usaldatud ülesannetes."

See kiri pole kunagi päevavalgele tulnud. Kahtlemata pole juletud seda avalikkuse ette tuua."

Duce jutustas edasi, et ta ootas asjatult oma ümberpaigutamist oma kodumaale Romagnasse. 27. juuli hilisõhtul kästi teda valmistuda ärareisuks. Sõidu ajal ühes tihedalt suletud autos kaetud akendega märkas Mussolini, et sõit ei läinud põhja suunas, vaid mööda Via Appia't hoopis lõunasse.

„Meie auto taga sõitis kaks veoautot vahimeeskondadega. Mulle anti selgelt mõista, et neil oli käsk otsekohe mind tulistada, juhul kui katsuksin põgeneda. Velletri ligidal kohtasime ühtt saksa kolonni, ja hiljem sain teada, et saksa ohvitser, olles hämastunud selle ebatavalise pildi üle õisel tunnil, oleks peaaegu meie rongkäigu peatanud. Umbes kesköö saabusime Casta'sse."

Castast viidi ta väikese laevaga, mille nimeks oli „Persephone" alguses Ventotene saarele, kartusest saksa välklöögi eest, hiljem aga Ponza saarele.

„Saabusime sinna kell 1 päeval. Suur osa elanikkonda oli kogunenud sadamasse. Pärast minu vangistamist oli see esimene kokkupuutumine rahvaga. Kas tõesti puhkeb nüüd minu vastu rahvaviha? Kiirelt võisin aga kindlaks teha, et rahva hoiak polnud minu suhtes sugugi muutunud. Ühel karabinjeeri-allohvitseril olid pisarad silmis, kui ta minu juurde tuli. Naised tõid mulle punvilja ja lilli.

Minu valvemeeskond koosnes umbes sajast mehest — 50 politseinikust ja 50 karabinjeerist. Meeskondi vahetati tihti. Minu põgenemisel pidi minu peale lahti lastama politseikoeri. Elasin väikeses majas mere ääres, ja politsei käsul olid kõik kõrvalmajad evakueeritud.

Nii elasin ma igasuguste teadeteta kaheksa päeva ilma ainsagi ajaleheta maailmast täiesti eraldatud. Ühel öö astus üks karabinjeeri-ohvitser minu tuppa ja käskis mul viivitamatult valmistuda uueks ärasõiduks. „On olemas hädaoht", ütles ta, „Teid peab mujale viidama".

Kell 3 hommikul viidi mind vana prantsuse hävitaja „Panthere" pardale. Meri oli tormine ja lained löid dekimi. Minu küsimusele sihtkoha suhtes, vastas komandant „Maddalena".

Sellele väikesele Kirde-Sardiinias asetsevale saarele maabus duce pärastlõunal ja ta paigutati üke Sevari nimelisse majja. Seal kestis peatus umbes 3 nädalat. Toitlustamine oli halb.

„Ühel päeval lendas saksa lennuk üle maja ja nii madalalt, et võis ära tunda lenduri nägu. Sellest hetkest peale täitis mind täielikult lootus, mis mul tõtt öeldes juba algusest peale oli olemas, lootus saada vabastatud meie liitlaste poolt. Mõned päevad hiljem andis Badoglio valitsus mulle üle Juhi poolt saadetud oivalise kingituse — Nitžše kogutud teosed 24 köites iluväljaandena.

27. augustil teatati mulle, et järgmisel päeval oli ette nähtud minu ärasõit. Nagu juhuslikult küsisin, kas sanitaarlennukiga, ja täpselt nii oligi. Ja jälle kord muutsin oma eluaset".

Lennukil viidi Brassiano järve äärde, mis asetseb 30 km põhja pool Rooma linna, kust ta viidi edasi sanitaarautoga Gran-Sasso hottelli, mis tegelikult on tagasihoidlik majutuspaik suusatajatele.

Duce jutustab edasi:

„Samal ajal jätkusid salajased läbirääkimised relvaderahu küsimusest inglaste, ameeriklaste ja badogliolaste vahel. Nüüd on teada, et Washingtoni valitsus nõudis minu väljaandmist Ühendriikidele. Nähtavasti taheti minu vastu lavastada sääl sõjaroimari protsess, ja mind ehk isegi tasu eest rahvale näitama hakata. Niipalju on aga selge, et Roosevelt esitas 1. augustil oma noodis erapooletutele riikidele küsimuse, millise hoiaku nad võtaksid juhul, kui mina otsiksin asuuli. Ikka enam ja enam olin selles veendunud, et Badoglio valitsus tahtis mind välja anda meie vaenlastele."

Gran Sasso's oli duce välvet veelgi tugevdatud, kuid ühel jalutuskäigul sai ta teada vanalt karjuselt, et sakslased olla Roomas. Vabastamispäev jõudis ligemale.

„Juht on andnud suurepärase eeskuju oma truudusest. Lendurid ja langevarjurid, kes mind päästsid, viisid selle fantastilise ettevõtte läbi suurima otsustavusega. Tähtsat osa selle juures mängis üllatus. See oli pärastlõunal, veidi üle kella kahe, seisin oma toa akna juures, kui äkki saksa lennukid läbisid pilvi, mõistsin kohe, et üritati minu päästmist. Sääl ilmusid õhus nähtavale langevarjurid. Samal ajal toimisid ka maandunud lendurid välkkiirelt. Ümber hotelli säädsid nad kohe üles kuulipildujad. See kõik oli juhtunud kahe minuti jooksul. Üllatunud ja segadusse sattunud karabinjeerid loobusid vastupanust.

Nüüd oli ainus mure — ära pääseda, mis oli aga vägagi raske, kuna maantee oli vaid 50-meetri pikkune ja pealegi halvas korras. Kuid ka seda oli arvestatud, ja maandus n.n. kurg-õhuakrobaatia spetsiaalmasin. Lennuk hüples üle kivide ja kraavide kuristiku ees, mis meie ees avanes. 1 meetri kaugusel sellest tõusis lennuk õhku, veel üks kartlik hetk, siis lendas masin normaalselt. Olin päästetud.

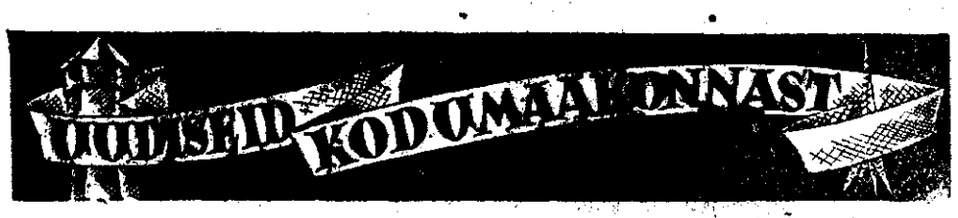

Maaparandustööde projektide valmistamine ja tasumäärad

Sõjale eelnenud aastail tunti meie põllumeeste hulgas suurt huvi maaparandustööde vastu ning neid teostati üle maa suures ulatuses. Praeguses sõjast tingitud olukorras on maaparandustööde teostamine raskendatud vastavate tööjõudude puuduse tõttu. Ometi on aga ka praegu võimalik lasta valmistada projekte maaparandustööde läbiviimiseks, nii et soodsama olukorra saabumisel on kohe võimalik asuda maaparandustööde kiirele läbiviimisele. Vastavate asutuste poolt on nüüd kindlaks määratud ka projektide ja maaparanduse läbiviimiseks vajalike eeltööde tasumäärad.

Jälgides meie maakaarti, leiame sealt palju soid ja rabu, milledel ei kasva midagi peale sambla ja sookailude. Ent peale seode on meil küllalt veel madalaid maid, kus liigvesi on tavaliseks nähteks, eriti kevadeti ja sügiseti, hävitades sageli ta omaniku töövaeva.

Maa kuivendamine ja uudismaa harimine olid meil aastate eest võtmas laialdast ilmet. Vaid sõda oma surutisega ja kitsaste võimalustega on viimastel aastatel mõjunud takistavalt maaparandustöödele. Kuid päris katkenud pole see nüüdki. Takistavalt mõjub maaparandustöödele ka asjaolu, et paljud mehed ja vastavad tööjõud kui ka asjatundjad spiseavad praegu relvaga vaenlase vastu. Sellegipärast olemaselevad jõud rakenduvad võimalusi mööda maa parandustöödele.

Tehnikadirektooriumi kultuurtehnikud on teinud juba pidevaid eeltöid, et sooritada väljasõite maakondadesse ning koostada tööde kavandeid. Kuna praegu nagu juba eelpool nimetatud, on teadlik tööde läbiviimine raskem, tuleks aga omistada just suuremat rõhku kavandite valmistamisele. Sest pääle sõda algab kindlasti maaparandustöödes intensiivseim ajajärk ning siis võib tekkida takistusi just kavade koostamisel vastava tööjõu vähesuse tõttu. Kavade järele tekkib kindlasti suur nõudmine ja meie praegused olemasolevad kultuurtehnikud ei jõuaks töödega toime tulla. Kuna aga kord koostatud kava ei vanane, oleks nüüd just õige aeg lasta tehnikuid koostada kavad, et pääle sõda oleks kohe võimalus asuda tegelike parandustööde läbiviimisele. Eriti peaks kavade koostamisele mõtlema esmajoones need talud, mis asuvad veeühingute piirkonnas ja kus äravoolukraavid juba olemas. Praegu võtavad töötellimusi vastu kohalikud põllumajanduse konsulendid, maavalitsuste juures tegutsevad kultuurtehnikud ja keskasutis Tallinnas.

Maaparanduse projektide valmistamise kohta on pandud maksma vastavad määrad ja juhtnöörid. Teeme neist allpool kokkuvõtliku ülevaate.

Projektidelt veeühingute asutamiseks võetakse tasu veejuhtme jooksvalt kilomeetrilt või selle osalt 5 riigimarka ja veeühingu piirkonna uuritud hektarilt 0,40 RM. Veejuhtme selles osas, mille vesikond on suurem kui 20 ruutkilomeetrit, tehakse uurimised ja projektid riigi kulul. Veeühingute kraavide loodimise eest nende puhastustöö suuruse kindlaksmääramiseks, ühes eelarve koostamisega puhastustöö kohta, või kaduma läinud vaade uuendamise ja uuendatud vaade kohaselt kraavi mõõtude arvutamise eest võetakse tasu 5,0 RM uuritud osa kilomeetrilt. Veejuhtme osas vesikonna suurusega üle 20 ruutkilomeetri tehakse eelmainitud töö tasuta.

Detailmaaparanduse kavade valmistamise eest võetakse tasu 1 RM uuritud maa-ala hektarilt. Nende kavadega seoses tarvilikuks osutuva eelvoolude uurimise ja projekteerimise eest selles osas, mis ulatub väljaspoole talu piire, arvatakse tasu 5.-RM uuritud osa kilomeetrilt. Veeühingute talupiirkonna maade kohta tehtavatelt detailmaaparanduse kavadelt on töötasu 50% kui välistööd sünnivad üheaegselt veeühingu asutamiseks tehtavate uurimistega. Sünnivad need aga hiljem, siis on töötasu 30% odavam. Tasu alammääraks detailmaaparanduse kava eest on 8.-RM.

Maaparanduse kavade märkimise eest loodusse, ühes märkimisekitsi ja vajaliste tabelite valmistamisega võetakse tasu 3.-RM märgitud sihi kilomeetrilt. Savitoru-salakraavitamise projektide valmistamise ja märkimise eest on töötasu 30% odavam. Töö tellija on kohustatud andma kultuurtehnikule välistööde ajal korteri ja muretsema ka välistööde jaoks töölisi — tasuta.

Töötasu veeühingute projektide ja detailmaaparanduse kavade eest tuleb õiendada tellimise andmisel veeühingu projekti eest 10.-RM ja detailmaaparanduse kava eest 5.-RM. 2. ülejäänud osa töötasust projektid valmimise kohta teate saamisel. Märkimise ja kraavide loodimise tööde eest õiendatakse tasu korraga peale välistööde lõppu.

Tööde juhatamise ja järelvalve eest võetakse tasu 1% suuruses töö eelarve hinnast; tasu alammääraks on 5.-RM. Nende ülesannete täitmisel vajaliku abitööjõu annab tellija tasuta.

Nõuande asjus, kui see on seotud väljasõidsga töökohale, võetakse tasu tegelikkude sõidukulude suuruses ja sellele lisaks 4.-RM iga päeva eest, mis on kulunud nõuandeks ja sellega seoses olnud sõidu kuluks, muudel juhtudel on nõuanne tasuta.

Külvimasina laenutamine

Talupidajad, keda varustati maakonna põllumajandusjuhi kaudu külvimasinaga või kes selle juba varem omasid, ärgu kasutagu seda ainult oma külvitööde läbiviimiseks.

Peame tundma huvi ka selle vastu, kui kaugel on meie naabrid külvitöödega ja kas neil on külvimasinat. Tuletagem kõigile külvimasinaomanikkudele meelde:

Laena oma masinat ka kõigile naabritele. Ainult sel viisil saab kogu vallas ära kasutada parimat külimisaega — mis sel aastal on nagunii hiline — ning külvi kiiresti ja õieti teostada.

See on heanaaberliku abistamise lihtsaim vorm. Ta on nii lihtne, et ülearune on selles asjas enne veel vallavanema poole pöörduda.

Teraviljanormi võib katta ka lihaga ja lihanormi teraviljaga

Kindralkomissari korraldusel tuleb neil põllupidajail, kes ei ole veel suutnud täita oma teraviljanormi, anda teravilja asemel liha.

Selle juures 25 kg sea või 34 kg veise, vasika või lambaliha asendab 100 kg teravilja.

Samas vahekorras võib anda teravilja lihanormi katteks, kui see eraldi mõnes maakonnas või vallas vastavate võimude poolt esijuhtudel lubatud on.

Kokkuostupunktidel tuleb talupidajailt normitäitmisel küsida, kas loom või liha läheb teravilja müügikohuste katteks ning jaataval korral selgesti märkida see ostukviitungil.

„Järvapojad" võitsid 3:1

Möödunud laupäeval toimus Paides S-s. „Järvapojad" korraldusel jalgpallivõistlus, kus kohtusid S-s. „Järvapojad" ja ühe kohaliku saksa sõjaväe ükasse koosseisu kuuluva hollandlaste jalgpallimeeskonnad. Toimunud võistlus lõppes S-s. „Järvapojad" meeskonna võiduga 3:1, kusjuures poolaeg lõppes hollandlaste võiduga 1:0.

Paidelased „Naiskuradiga" Järva-Peetris

Möödunud pühapäeval külastas Paide teater Järva-Peetrit, esitades kohalikus rahvamajas K. Schönherri 5-vaat. draama „Naiskurat". Toimunud ettekanne oli ilmunud jälgima 500 teatrihuvilist, kes ladusalt ja kõigiti õnnestunult üle lava libisenud näidendile seojalt oma poolehoidu avaldasid.

Täna A. Leithammeli kontsert

Täna õhtul esineb Paide rahvamajas iseseisva kontserdiga lauljatar Asta Leithammel, keda oli Paide muusikasõpradel võimalus kuulda möödunud aastal toimunud kontserdil. A. Leithammeli esinemine leidis tol korral rohkearvulise publiku erakordselt sooja vastuvõtu, kusjuures mitmed esitatud palad tulid publiku nõudel kordamisele. Täna õhtul toimuva kontserdi kavas esitab lauljatar L. Cherubini, R. Schumanni, P. Gounod, A. Lotti, P. Tosti, A. Lemba, M. Lüdigi, V. Juhandi, A. Virkhausi, M. Härma, C. M. Weberi, F. Schuberti, J. Sibeliuse, O. Merikanto ja A. Leithammeli helindeid. Kontserdi algus on kell 18.00.

Töökohustus üliõpilasile

Üliõpilaste töölerakendamine 1944 aasta õppetöö vaheajal toimub rektorite poolt antud juhendite ja korralduste järgi.

Üliõpilastöökohustuse täitmine on eelduseks edasiõppimisele.

Töökohustuse kestvus on kuni 4 nädalat.

Töökohustusest on vabastatud peale sõjaväes viibivate üliõpilaste need, kes seisid mitteiseseisvas töövahekorras 20.mail 1944.a. ja kes vähemalt 48 tundi nädalas töötavad, kui nad esitavad ülikoolile vastava tõendi töökohalt.

Paidelaste omaloomingu õhtu Türil

Laupäeval toimus Türil kirjanduslik-muusikaline omaloomingu õhtu, mille korraldasid Järva lava- ja helikunstiühing „Voog" ja EK „Puhkuse ja Elurõõmu" Paide osakond. Õhtu kava koosnes algupärandeist, mille autoritena esinesid Paide vaimupõllul külvajad.

Kava sõnaloomingulises osas esitati J. Kaupi jutustus „Tuisk üle südamete" ja katkend romaanist „Rasked pilved" ning sama autori ja Juta Annuse luuletusi, kusjuures viimase luuletused leidsid meeldiva tõlgitsuse autori enda hingestatud ettekandes. Mõlemad autorid said oma loominguga tähelepandavalt sooja vastuvõtu osaliseks. Õhtu muusikalist osa täitsid V. Juhandi kompositsioonid, esitatuna autori (klaver), pr. E. Libliku (sopran) ning saksa sõjaväelaste A. Vatteredti (viiul) ja E. Vayerstalli (čello) ettekandel. Niihästi J. Kaupi ja E. Epneri sõnadele loodud meeleolulaulud kui ka rõõmsad viisikatked J. Kaupi laulumängust „Talupoja lapsed" leidsid kuulajaskonnas erksat tähelepanu ja tulid publiku soovil enamikus kordamisele. V. Juhandi helilooming oma värvikülluse viisirikkusega on tunnistuseks helikunstniku võimetest luua oskuslikult head muusikaliteratuuri.

Sõnaloomingulist osa vahendasid publikule elamuskülluselt näitejõud A. Mering, A. Lääne, R. Hoolma ning pr. E. Suits ja J. Annus, kes teenisid oma ettekandega kiitust.

Kava teises osas etendati veel E. Epneri näidend 1-vaatuses „Reetur", mis ajakohase pildina käesolevast vabadusvõitlusest leidis kaasaelamist. Näidendi 3 tegelast (A. Lääne, E. Saar, A. Setter) tulid oma kujude loomisega toime.

Õhtu lõppakordina A. Mering E. Draamateatrist esitas meeldiva vaheldusena humoristlikke laulupalasid, mis meisterlikus ettekandes said paeluva menu osaliseks.

Korrastatakse parke ja puiesteid

Eelmiste aastate eeskujul korrastab linnavalitsus ka käesoleval kevadel linna haljasalasid, parke ja puiesteid võimaluste piires. Korrastustöödega ongi juba tehtud algust. Koidula, Viljandi ja Paide tänavaile on istutatud 100 uut noort pärna väljalangenud ja kuivanud ilupuude asemele. Ka rohitakse puhtaks pargiteed, pügatakse muruväljakud ja rajatakse uuesti ilupeenrad vastav ate lillede istutamisega, missuguse töö on oma ülesandeks võtnud kõrgem aianduskool, mille õpilased juba aastaid on kaasa aidanud Türi linna ilu- ja haljasalade väljakujundamisele ning korrastamisele. Uusi ilualasid juure ei rajata, küll aga seatakse korda varem loodud iluplatsid ja lillevööndid parkides.

Sõjaoludest tingituna jääb ka tänavu supelhoone suletuks, samuti ei teostata nimetamisväärseid töid Supelpargis ega viida vette paadisildu. Ka hüppetorni ja ujumiskoha väljaehitamine peavad jääma ootama paremaid aegu, nagu teisedki Türi supelkoha väljaehitamiseks mõeldud tööd.

Churchilli suveööunelm

Londoni „Times" teatab, et Churchill kannatab viimasel ajal unepuudust.

Isikumaks valdades

Isikumaksu suurus on vastavalt maksukohuslase kandejõule Rmk. 9—30. Vallalistel isikumaks 50% võrra suurem

Valdade isikumaksu määruse 16. maist 1944 kohaselt on vallad õigustatud võtma igal kalendrisaastal isikumaksu kõigilt isikuilt kes on saanud 18 aastat vanaks ja kelle alaline elukoht on valla piirides. Isikumaksustamine toimub vallavanema poolt vastavalt maksukohuslase majanduselikule võimele 9—30 RM suuruses.

Seejuures lasteta vallalised, lasteta lahutatud ja lasteta lesed, kui nad omavad iseseisvat majapidamist või iseseisvat sissetulekut ja on ettenähtud tähtpäevaks saanud 20 aastat vanaks, tõuseb maks 50% võrra.

Maksust on vabastatud aga Saksa riigikondlased, kes maksavad palgatulumaksu Saksa riigis, isikud, kes saavad hoolekandelist toetust, naised, kelle ülalpidamisel on 3 või enam alaealist lihast last ja isikud kes käivad koolis ja ei oma iseseisvat sissetulekut.

Peale selle on vallavanemal õigus oma äranägemise järgi isikumaksust vabastada üle 60 aastased isikud, kelle töövõime on tunduvalt vähenenud kui nad seejuures ei oma iseseisvat sissetulekut. Ka võib vallavanem vabastada isikumaksust vastava palve põhjal kas täielikult või osaliselt, kui see on vajalik tungivatel majanduslikel põhjusil, kusjuures vallavanemal on õigus nõuda maksukohuslastelt, nende esindajailt ja ametiasutustelt mahakustutamiseks vajalikke andmeid.

Perekonnaliikmete eest, kes ei saa kokkulepitud tasu ja kes ei oma iseseisvat sissetulekut, maksab isikumaksu see perekonnaliige, kelle majapidamises nad töötavad.

Tööandjad peavad vallavanema nõudel kinni pidama isikumaksu nende töötajate töötasust, kes on teenistuses olnud vähemalt üks kuu, kusjuures see ei või tõusta üle ühe kolmandiku kuutasust, ja see tuleb maksta kahe nädala jooksul valla kassasse. Tööandjailt, kes ei ole seda maksu kinni pidanud, või ei ole seda tähtajaliselt edasi andnud, nõutakse maks sisse koos 2% viivisega kuus. Isikuilt, kes maksu õigeaegselt pole tasunud, võetakse viivist 1% kuus, arvestades poolikud kuud terveteks, kuid mitte alla 25 penni.

Maksu määramise vastu on maksukohuslasel vastulause õigus, mis tuleb esitada kahe nädala jooksul vallavanemale. Pärast otsuse teatamist võib maksukohuslane vallavanema otsuse peale kahe nädala jooksul edasi kaevata maavanemale, kelle otsus on lõplik. Seejuures aga kaebuse esitamine ei peata maksu sissenõudmist.

Neid, kes tahtlikult annavad pundulikke või valeandmeid, karistatakse rahatrahviga kuni sellest tingitud varjatud maksu kümnekordse suuruseni.

Uue valdade isikumaksu määruse kohaselt kaotab 1943/44 eelarveaasta valdade isikumaksu määrus 4. oktoobrist 1943 (Ametlik Teataja 1943 a. 16 lhk. 137) kehtivuse. Uus määrus jõustub tagasiulatuvalt 1. jaanuarist 1943.

Tubakat võib kasvatada taimekaitse otstarbel

Tubakakasvatuse Keskus on teatanud Maaviljelusvalitsusele, et aiapidajad võivad taimekaitse otstarbel kasvatada mahorkat üks tubakataim iga viljapuu ehk 10 ruutmeetri puukooli pindala kohta.

Iga aiapidaja, kes soovib taimekaitse otstarbel mahorkat kasvatada, peab selleks loa võtma Tubakakasvatuse Keskuselt. Loa saamiseks tuleb esitada põllumajanduse konsulendi või aianduse assistendi tõend viljapuude arvu ja puukooli suuruse kohta.

Eesti Kutseaednikkude Ühingu liikmed saavad loa oma ühingu kaudu.

Külvitööd Saaremaal lõppenud

Külvitööd Saaremaal on kõikjal juba sooritatud ja orased soodsate ilmade tõttu väljas. Ka on mitmel pool algust tehtud kartulite mahapanemisega.

Väljalõigata ja alalhoida.

ÕHUKAITSE KÜSIMUSI

Tähelepanu — inimesed rusude all!

Keldervarjendite laed olgu tugitatud ja ruumid tihendatud. — Võimalikult palju hädaväljapääse. — Rusude alt märku anda korrapäraste koputussignaalidega

Vaenlase terrorirünnakute läbi saavad enamasti kannatada elamukvartaalid. Muude kahjustuste kõrval tuleb seal ette ka juhtumeid, et keldrivarjendeis olijad jäävad rusude alla. Eeskirjade kohaselt tugitatud varjendilagi peab vastu rusudele. Keldervarjendi lae korraliku tugitamise tähtsust ja vajadust ei tohi seepärast mingil juhtumil alahinnata. Kuid varjendi väljapääsude kinnivarisemisega suletakse varjendisolijad varjendiruumi. Alatiseks hädaohuks sel puhul on lämbumisoht õhupuuduse tagajärjel. Halvemal juhtumil täituvad varjendiruumid maja varisemise puhul veel rusude- ja lubjatolmuga, mis raskendab omakorda hingamist. Kõige kriitilisemaks osutub olukord, kui rusudes puhkeb veel kahjutuli, mille kuumus ja suits pääseb varjendisse ja ähvardab sinna suletud inimesi lämmatada.

Varjendiruumi suletud inimeste õige käitumine on sellistel juhtumistel määrava tähtsusega.

SÄILITADA RAHU JA MEELEKINDLUST

Mitte asjatult edasi-tagasi joosta ja rabeleda — see vähendab kiiresti hingamiskõlbuliku õhu tagavara; kaitseks lubjatolmu ja suitsu vastu asetada niiske riie suu ja nina ette. Püüda tihendada niipalju kui võimalik käepäraste tihendusmaterjalidega pragusid ja pilusid varjendiruumi seintes ja ustes, et kõrvalruumest lubjatolmu ja suitsu sisse ei pääseks. Kui varemalt varjendi korraliku tihendamisega on vaeva ja hoolt nähtud, siis nüüd tasub see end tihti kuhjaga ära. Tungivamaks mureks ja küsimuseks jääb siiski kas ja kuidas on võimalik rusude alt välja pääseda.

Pääsemise võimalus on seda tõenäolisem, mida rohkem hädaväljapääse oli ettenägelikult varjendile ehitatud. Varjend ilma hädaväljapääsuta ei ole üldse lubatud. Minna varjule vaid üheainsa väljapääsuga keldriruumi on lõksuminek. Suure väärtusega päästmise mõttes on müüri läbimurrud ühest majakeldrist naabermajade keldritesse ridamajade puhul. Tööriistd (kang, kirka, kirves, labidas) on müüriläbimurrukohtade avamiseks ja hädaväljapääsu tee puhastamiseks tingimata vajalikud.

Ent alati ei õnnestu väljapääsemine rusude alt omal jõul, vaid on tarvilik välisabi. See peab olema kiire. Inimeste päästmine rusude alt on tungivamaid ülesandeid õhukaitse jõududele, mida tuleb tarbekorral teostada ka pommitamise ajal, eriti veel siis, kui rusude alla suletuid ähvardab kas kahjutule kuumus ja suits või vesi purustatud veetorust või valgustusgaas.

Kiire teatamine rusude alla jäämisest lähimasse politseijaoskonda või lähimale päästeremontüksusele on tagatis kiire välisabi andmiseks. Teatada võivad ja teatama peavad väljasolijad, varisenud hoone naabruses olevate objektide õhukaitse juhid või tegevkondlased. Ent ainuüksi teate viimine ei vabasta neid kohapealseid juhte ja jõude paratamatust kohustusest, anda omalt poolt kahjutuskohale kõike võimalikku abi. Naaber peab oma naabri õhukaitselist olukorda juba varakult tundma õppima, vaid siis on tagatud laitmatu koostöö, kiire vastastikune abi õnnetuse korral.

Igast keldervarjendist peab olema lihtne asendiplaan (skits) peale oma maja õhukaitse juhi veel vähemalt vastasmaja õhukaitse juhi käes ja politseijaoskonnas. Peale selle peab keldervarjendi asukoht olema nähtavalt (lubjavärviga) märgitud hoone välisseinal. Need abinõud hõlbustavad rusudega kinnivarisenud varjendi asukoha kätteleidmist ja rusude alla jäänute kiiremat vabastamist.

Kuid igakord ei aita ka kõik need abinõud küllaldaselt orienteeruda. Jääb veel üks võimalus, s. o. märguanne koputamisega rusude alla jäänute poolt. Sel puhul olgu eriti toonitatud, et korrapäratu koputamine, trampimine, kisendamine jne. müra tegemine ei täida enamasti oma otstarvet, ja osutub ka kahjuks asjatuks jõukuluks, millest tuleb hoiduda, sest ebakorrapäraste märguannete eraldamine igasugustest teistest müratoonidest, mis valitsevad kahjustuskohal, on raske. Märguande koputused või lõögid peavad olema korrapärased, näiteks pikk-pikk-lühike, paus — pikk-pikk-lühike-lühike-lühike paus jne. Nii on igale kuulajale vastuvaidlematult selge, et on tegemist märguande signaalidega.

Seoses sellega olgu märgitud, et päästemeeskondade varustamine kuuldeseadmetega, mis võimaldavad kinni püüda ka nõrku märasid, on suure väärtusega hädasolijatega koputussignaalide kinnipüüdmiseks.

Lõpuks olgu mainitud veel, et kõigi amet- ja eraasutiste ning isikute kohustuseks, kel on tegemist rahvaga ja mõju rahvale, olgu selgitada elanikele rusude alla jäänute päästmist hõlbustavaid ja kiirendavaid abinõusid ning mõjuda kaasa nende teostamiseks. Seda peavad teadma ja mõistma ka kõik kodanikud, kuna on tegemist asjaoludega, millest teatud olukordades võib sõltuda inimeste tervis ja elu.

Õhukaitseline omakaitse

1. Õhukaitselise omakaitse organisatsioon

a) Õhukaitse-kollektiivid.

Elamu umbes 10—50 *elanikuga moodustab* õhukaitse-kollektiivi. Suurem elamu, näit. tiibehituste ja tagamajadega, moodustab mitu õhukaitse-kollektiivi, näit. üks eesasetseva maja, üks tiibehituste, üks tagamaja jaoks, juhul, kui on olemas vastav arv elanikke.

Jaotus sõltub hoone suurusest ja elanike arvust. Mitme väikese maja elanikud — üksikelamute — ühendatakse õhukaitse-kollektiiviks, näit. kolm väikest maja, milles igaühes 2, 6 ja 7 elanikku.

b) Õhukaitselise omakaitse jõud.

Õhukaitse-kollektiivist valitakse ja õpetatakse välja õhukaitselise omakaitse jõud. Õhukaitse-kollektiivi õhukaitselise omakaitse jõududeks on: elamu õhukaitse juht, maja tulevalvur, esmaabiandja, virgats.

Näiteks 20 elanikust koosnev õhukaitse-kollektiiv annab õhukaitselise omakaitse-jõududeks 1 elamu õhukaitse juhi, 5 maja tulevalvurit (ulatuslike hoonete puhul ka rohkem), 1 esmaabiandja, 1 virgats. Peale oma erialade peavad kõik õhukaitselise omakaitse jõud tingimata saama väljaõppe tulekustutamise alal.

Kui õhukaitse-kollektiivi kuulub mitu väikest maja, näit. üksikelamud, siis peab õhukaitsejõudude jaotus toimuma nii, et iga väheste elanikega maja peale tuleb vähimalt tulevalvur.

„Puhkus ja Elurõõmu" juhid olid koos

Neil päevil toimus Tallinnas Eesti Kutsekogude ruumes Eesti Kutsekogude peasekretariaadi „Puhkus ja Elurõõmu" juhtivate tegelaste nõupidamiskoosolek. „Puhkus ja Elurõõmu" juhid olid Tallinnas koos kaks päeva. Nõupidamisest võtsid osa kõik „Puhkus ja Elurõõmu" keskosakondade juhatajad. Nõupidamisel käsitleti „Puhkus ja Elurõõmu" osakondade tegevust maal, kusjuures peamõõk langes suvistele kavatsustele.

„Puhkus ja Elurõõmu" osakonnad kavatsevad korraldada senisest veel suuremal määral töötajate vabaaja veetmist suvel, meelelahutust, korraldada mitmesuguseid kursusi — nagu näiteks puu- ja juurvilja säilitamiskursusi, organiseerida spordivõistlusi üksikute käitiste vahel jne. Kõik keskosakondade juhatajad esitasid selleks oma suvised kavad, mis siis ühiselt üksikasjaliselt täiendati.

Algas ERÜ 4. klassiloterii I klassi võitude väljamaksmine

ERÜ 4. klassiloterii I klassi võitude väljamaksmine algas eile, 22. mail. Võidud summa suurusele vaatamata maksavad välja ERÜ loterii Käru alevikus, Käru algkool.

ERÜ Loteriide müügipunkt Tallinnas, Aia 12, maksab välja võite alla Rmk. 100.— müügikohale vaatamata. Kõik teised müügikohad maksavad välja võite alla Rmk. 100— ja ainult nende piletite järgi, mis on müüdud vastavast müügikohast.

II klassi piletite ümbervahetamine algab 23.5.1944. ning kestab kuni 16.6.1944.

I klassis jäi teatav arv pileteid müümata see tõttu, et piletiraamatud hävisid Tallinnas mõnes müügikohas tekkinud kahjutule tagajärjel.

II klassis lastakse need piletid müügile eelmise klassi juurdemaksuga. Selleks saadetakse kõigisse loteriipiletite müügikohtadesse teatav arv vabu piletiraamatuid ning neid saab osta kohe äraootamata ümbervahetuse tähtpäeva.

Avati Pärnu mudaravila

Esialgu antakse päevas kuni 200 kümblusravi-vanni

Esmaspäeval, 22. mail avas Pärnu mudaravila, mis on Eesti Kutsekogude majandamisel, oma eeloleva tegevushooaja. Esialgu kavatsetakse päevas anda kuni 200 kümblusravi vanni, millest 80 vanni on määratud tsiviilsektorile ja ülejäänud 120 vanni Pärnus ravil ja puhkusel viibivatele sõjaväelastele. Seega on jagatud mudaravila tegevus kahte ossa ning sõjaväelastele algab vannide andmine kella 9 homm. ja tsiviilelanikele kella 12-st.

JÄRVA TEATAJA nr. 61
Teisipäeval, 23. mail 1944. Lhk.

VIRGATS

SS-PK. — Ta on alles noor ja välimuseltki pisut kleenuke, aga ta on õppelaagri treeningu läbi teinud ja osutunud vastupidavaks ja sitkeks sõduriks. Bolshevikud olid küüditanud ta vanemad ja nii on ta nüüd ihuüksinda maailmas. Oma taiplikkuse ja väledusega meeldis ta kõigile ja igaühel oli tema jaoks lahke sõna tagavaraks. Ohvitserid olid teda vaadelnud ja temaga vestelnud ja paigutanud teda pataljoni virgatsiks. Uuel kohal läks kärmust ja taiplikkust tarvis. Juba Neveli all oli oma ettevõtlikkuse ja kiire käsutäitmisega silma paistnud ja käesoleva aasta jaanuaris ülendati ta sturmanniks.

Parajasti on ta rünnaküksusele üle andnud pealetungikäsu ja toetub nüüd kaevikuservale, mõtlikult vaadeldes meie kahurväe ettevalmistavat tuld. Peab ta's nüüd jälle ruttama tagasi pataljoni staabi juurde, kui oleks nii hiilgav võimalus ka asuda rünnakule? Kaua heitlevad kohusetunne tahtega, kuid kui lõpeb kahurituli ja mehed hüppavad kraavist, et rünnata, on ka virgats koos nendega.

Kuigi kahurväelased andsid oma parima, ei suutnud nad siiski purustada kaevunud bolshevikke ja pärast esimest hüpet hakkavad tärisema nende kuulipildujad ja kerged granaadiheitjad lähetavad teele oma vastiku vingumisega saabuvaid mürske. Mehed on sunnitud viskuma pikali, et olla vähegi kaitstud ja ära oodata vaenlase tule nõrgestamist.

Järsku märkab rünnakrühma ülem endast mööda tormavat kogu. „See on ju lausa hullumeelsus", karjatab ta kuuldavalt. Ja edasitormaja — kas polnud see toosama sturmmann, virgats, kes tõi rünnakkäsu? Mida otsis siis tema siit?

Sturmmannil aga pole praegu aega talle vastata, kui ta olekski neid mõtteid kuulnud — nagu ime tõttu on ta tervelt läbinud vastase tulemüüri, julgete päralt on ju võit — ja on hoogsa hüppega maabunud vastase kaevikusse. Kahe lasuga oma püstolkuulipildujast hävitab ta kaks vastase sõdurit raskekuulipilduja taga, mis nüüd vaikima jääb. Ja tagasi vaatamata, tähele panemata, kas talle üldse kedagi järgneb, läheb ta edasi. See sünnib just nii, nagu seda õpiti maastikulisel väljaõppel, nagu ta seda igavatel tundidel 'vahipostil seistes oli ette kujutanud, nii nagu see pidigi sündima — julgelt ja kõhklematult ikka edasi.

Kuid kuulipilduja vaikimine võimaldas ka teistele hüppe sturmanni poolt võetud kaevikusse ja nüüd, ronides üle langenud bolshevike laipade, näevad nad üllatusega, kuidas vapper virgats vallutab käsigranaatidega vaenlase punkri. Ja siis on juba ka nemad ta juures ning nüüd lähevad üheskoos edasi. Vaenlase kaitsesüsteem sunnitakse vankuma, tema granaadiheitjad ei tulista enam, sest neil puudub vaatlus. Nüüd võitleb vaid mees mehega, siin purustavad meie poisid vaenlase kerge tankitõrjekahuri, sealsamas langeb koondlaengu ohvriks hästi väljaehitatud, tugev toetuspunkt, ja võitlus kandub ikka edasi, ligemale rünnaku esialgsele eesmärgile. Ja kõikjal on noor sturmann üks esimestest. See on alles võitlus, kättemaks vanemate eest, kättemaks oma nooruse hävitamise eest, nii nagu ta seda juba ammu on unistanud.

Veel tükk aega kestab lähivõitlus, ja kui see lõpeb, lahkub virgats kõigile tähelepanematult. Kiiresti ruttab ta pataljoni staapi, ning esineb tagasi tulles, unustades oma üleni porised riided ja killust haavatud, verise näo.

„Kus viibisite te siis nii kaua," küsitleb pataljoniülem imestades.

„Sturmbannführer", vastab sturmann kandu kokku lüües, „oli tibladega pisut vanade arvete õiendamist!"

SS-sõjakirjasaatja Karl Gailit

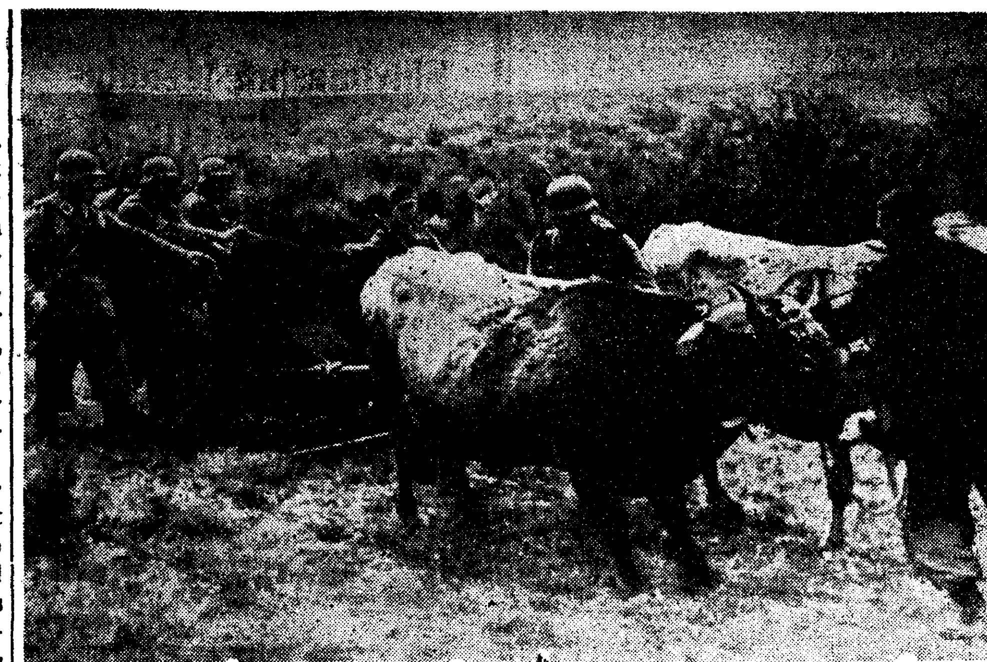

Maastikulised raskused võitluses kommunistlikkude jõukude vastu Balkanil, kus lõpmatuis vihmavalinguis poristunud teed edasipääsu väga raskendavad. Kuid mida ei suuda mootor, sellega tulevad toime kaks tugevat härga. (Pk.-sõjak. Peter. Wb.)

Tuletõrjetöö laiemale alusele

September tuletõrje korralduskuuks

Eesti Vabatahtlike Tuletõrje Liidul valmis neil päevil uue tegevusaasta üksikasjaline töökava, mis näeb ette rea laiemaid hulki haaravate algatuste läbiviimist ülemaalises ulatuses.

Arvestades praegust olukorda, tahetakse rohkemat tähelepanu pöörata tuletõrje tegevusvõime tõstmisele, milleks kava kohaselt püütakse tulekaitsetööle kaasa tõmmata elanikke kõigist rahvakihtidest ja kutsealadelt, andes nendele ühtlasi võimaluste kohase väljaõppe.

Siinjuures tahetakse linnade kõrval kõigiti kaasa aidata oskusliku taseme tõstmiseks ka maatuletõrjes, kus seni kohati veel on esinenud puudusi.

16. mail pidas Eesti Vabatahtliku Tuletõrje Liidu juhatus oma esimese koosoleku uues koosseisus. Koosoleku avas Liidu esimees A. Sork.

Tähtsaimaks arutlusaineks oli Liidu tulevane töökava. Tulevikus kavatsetakse kõigile tuletõrje autodele palgata kutselised autojuhid. Tuletõrje väljaõppe alal ilmub Korpuse pealiku käskkirjaga väljaõppe-eeskirjad.

Pealikute kohtadele määratakse edaspidi ainult neid tuletõrjujaid, kes on sooritanud vastava katse.

Vastavate võimude poole otsustati pöörata ettepanekuga, et valla tuletõrjejuhi koht oleks edaspidi palgaline koht. Valla tuletõrje juhilt nõutakse palju. Kui see koht oleks palgaline, siis oleks võimalik sellele kohale leida sobivaid ja asjatundjaid mehi.

Tulekaitse alal otsustatakse välja anda „Tulekaitse õpperaamat". Juuni ja juuli kuu jooksul otsustati kokku kutsuda vabatahtlikute tuletõrjeühingute esimehed, et nendega arutada tuletõrje seisukorda, puudusi ja tarvidusi.

Õhukaitse Liiduga, Eesti Noortega, ERÜ-ga ja Omakaitsega otsustatakse lähemas kontaktis töötada, Haridusdirektooriumi poole pöördutakse ettepanekuga, et koolides õpilastele korraldatakse tuletõrje ja tulekaitse õppetunde. Liidu väljaandel ilmub lähemal ajal brošüür „Tuletõrje- ja tulekaitse õppevihik koolidele."

Elanikkonnale laialdasi hulki tahetakse tulevikus senisest rohkem rakendada tuletõrje- ja tulekaitse tööle. Tuletõrje ei ole eraldi seisev organisatsioon, vaid rahva omaabi tuleõnnetuste võitlemiseks. Tuletõrje jõudlusvõime ja töö tagajärg oleneb sellest, kuidas elanikkond ise võtab osa vabatahtliku tuletõrje tööst.

Ühingute revideerimist jätkatakse nii, et viie aasta jooksul iga tuletõrje ühing vähemalt üks kord Liidu juhatuse poolt üle vaadatakse ja revideeritakse.

Eesti Vabatahtlike Tuletõrje Liit saab 7. septembril 25 aastaseks. Ühenduses Liidu juubeliga **korraldatakse septembri kuu tuletõrje-tulekaitse korraldus kuuks**. Liidu juubeli tähistamiseks lähem kord määratakse kindlaks järgmise Liidu juhatuse koosolekul.

Tuletõrje erijuht Kindralkomissari juures, ülemleitnant V. Oliv lahkub Eestist. Otsustatakse ülemleitnant V. Oliv'ile annetada tuletõrje hooldusmärk — kuldrist.

Tuletõrjekooli kurusest osavõtnuile oli 1942. ja 1943. aasta brigaadide ja divisionide ja ühingute, nende pealikute ja kohalikkude tuletõrje-juhtide vahel võistlused. Nüüd otsustatakse esikohtadele tulnutele määrata hüdropulte, gaasiterbikuid ja present ülikondi.

Järgmine Liidu juhatuse koosolek toimub 29. juunil. s. a.

Sõjaväele müüdud saaduste normideks arvestamise kord

Üldise korra kohaselt on keelatud talupidajatel põllumajandussaadusi müüa otse sõjaväele või sõjaväelastele. Kuid, et sarnaseid juhuseid siiski on esinenud ja võivad esineda ka edaspidi, siis on Turukorraldusvalitsusel kokkuleppel Kindralkomissariaadiga, väljatöötatud järgmine kord:

Kõik sõjaväelaste või sõjaväeüksuste poolt vahenditult tootjalt võetud teravili, elusloomad ja kodulinnud ning nende liha, piim ja või, kanamunad, kartulid, aed- ja juurvili ning koresööt tuleb asjaomastel asutustel arvestada nende tootjate, kelledelt põllumajandussaadused on võetud sundmüügikohuste katteks või ületamiseks ainult siis, kui maakonna põllumajandusametilt on vastav nõusolek saadud.

Sundmüügikohuste täitmise või ületamine toimub sõjaväe-üksuste poolt väljaantud kviitungi või muu dokumendi põhjal. Erijuhtudel, kus sõjaväe poolt ei ole tootjale toote vastuvõtmise kohta kviitungit või muud vastuvõtmist kinnitavat dokumenti antud, tuleb tootjal oma elukohale vastavas valla- või linnavalitsuses lasta koostada akt, milles tuleb ära tähendada sõjaväe poolt võetud põllumajandussaaduste nimetused ja kogused, võtmise aeg ning võimalikult ka sõjaväeüksuse nimetus ja Feldposti nr. Aktis tähendatud asjaolusid peavad teadma ja kinnitama vähemalt kaks tunnistajat.

Tootjatel tuleb sõjaväe poolt väljaantud kviitungid või müügitõendid esitada valla-linnavalitsusele või lasta koostada aktid hiljemalt 14 päeva jooksul, arvates saaduste võtmise päevast. Seni esinenud juhtumite kohta tulevad aktid lasta koostada või kviitungid esitad hiljemalt 15.06.44.

Valla- ja linnavalitsustele esitatud kviitungi ja nende poolt koostatud aktid põllumajandussaaduste võtmise kohta, tulevad esitada maakonna põllumajandusametile iga möödunud kuu kohta järgneva kuu 10. kuupäevaks.

Maakonna põllumajandusametid saades valla- ja linna- valitsustelt kviitungid ja aktid, esitavad need koheselt edasi Kreislandwirtile, kes need peab edasi andma HV Dienststellele arvestamiseks sõjaväenõudluse katteks. HV poolt saadud teated sõjaväenõudluse arvestamise kohta annab põllumajandusamet vastavale valla/linnavalitsusele koheselt edasi. Samuti tuleb põllumajandusametitel iga kuu 10. päevaks teatada Turukorraldusvalitsusele, kui suurte põllumajandussaaduste koguste peale on eelmisel kuul kviitungeid ja akte Kreislandwirtile esitatud ja kui suured kogused on HVD arvestanud sõjaväenõudluse katteks.

Eelpoolloetletud toodete, väljaarvatud piim, ja või, kanamunad ning linnuliha, arvestamine sundmüügikohustuste katteks või selle ületamiseks toimub valla/linnavalitsuse poolt, tehes vastavad sissekanded tootja talundi põhiraamatusse ja talundilehele pärast seda, kui maakonna põllumajandusamet on teatanud, et äravõetud kogused on lubatud arvestada sõjaväenõudluse katteks.

Piima ja või ning kanamunade ja linnuliha alal ei tule valla/linnavalitsustel müüke talundi põhiraamatusse kanda, vaid seda teevad piimatööstused/taluvõi kokkuostukohad ja kanamunade kokkuostupunktid müügikaartide ja kontrollraamatute järgi üldise korra kohaselt.

Piim, või ning kanamunade ja linnuliha arvestamiseks müügikohustuse katteks tuleb valla/linnavalitsustel koostada nimekirjad piimatööstuste/taluvõi kokkuvõtukohtade resp. kanamunade kokkuostupunktide järele. Nimekirjadesse tuleb kanda kõik tootjad, kelledelt on sõjaväe poolt võetud piima või võid kanamuna või linnuliha ning kellede kohta on saadud maakonna põllumajandusametilt teade, et äravõetud kogused on lubatud arvestada sõjaväenõudluse ja seega ka talupidaja müügikohustuse katteks. Ära märkida tuleb, mida on võetud ja kui suures koguses ning võtmise aeg. Nimekiri tuleb esitada iga kuu kohta järgneva kuu 5. kuupäevaks sellele piimatööstusele/taluvõi kokkuvõtukohale resp. kanamunade kokkuostupunktide, kuhu tootja tavaliselt oma tooteid ära annab. Viimastes tuleb nende nimekirjade alusel kanda nimekirjades näidatud kogused vastava tootja või müügikohustuse täitmise kontrollraamatusse resp. kanamunade müügikaardile ja talundi põhiraamatusse.

1 kg võimüügikohustuse katteks tuleb arvestada äravõetud 1 kg võid või 20 kg täispiima.

Äravõetud lihakogused tuleb valla- ja linnavalitsustel arvestada ümber eluskaalule, kusjuures ümberarvustamise aluseks täisväärtusliku liha puhul on järgmised koefitsendid: sealihal 1,33 ja muul lihal 2,5 — s. o. 1 kg sealiha võrdub 1,33 kg sea eluskaalule ja 1 kg veise või muu looma liha võrdub 2,5 kg vastava looma eluskaalule.

Eelnähtud juhtudel müügikohustuse katteks ja ületamiseks arvestamisega on tootjatel õigus preemiate saamiseks üldkorras.

Nagu eeltoodust nähtub on saaduste arvutamine müügikohustuse katteks küllalt tülikas ja raskepärane. Samuti ei ole alati päris kindel, et müüke igakord arvesse võetakse. Sellepärast tuleb põllupidajal võimalikult hoiduda niisugustest müükidest ja seda ikkagi teha ainult vastavatele kokkuostupunktidele.

Peitemantel

„Ka valge peitemantel ei aita, valatud veri jääb nähtavaks"

Kaks suvilaagrit töötavatele noortele

Eeloleval suvel korraldatakse Eesti Kutsekogude noortetöö osakonna poolt käitisnoortele ja Eesti Kutsekogude noortetöö referentidele ja vahendajatele Koitjärvel kaks kümnepäevalise kestvusega laagrit.

Esimene neist — 26. juunist kuni 6. juulini on mõeldud EK noortetöö referentide ja vahendajate õppelaagrina ning teine — 22. juulist kuni 2. augustini puhkelaagrina käitisnoortele.

Esimesest laagrist võtab osa üle 50 noortetöö referendi ja vahendaja.

Teisest laagrist — käitisnoorte puhkelaagrist — võtavad osa 14. — 17. a. (incl.) poisid — käitisnoored, kes korralikult ja püüdlikult on oma tööülesandeid täitnud ja edukalt sooritanud kutseväljaõppelisi õpinguid.

See laager on peaaegu täielikult puhke- ja spordilaagriks, õppetundide arv on minimaalne.

Tänavu ainult üks noortejuhtide õppelaager

Eesti Noorte Peastaabil on kavatsetud tänavu suvel ainult ühe noortejuhtide õppelaagri korraldamine poiste juhtide esas. Laager on kavatsetud ette valmistuseks lippkonnajuhtidele, noormeestele, kes eviksid võimeid edaspidi lippkonnas noorte kasvatustöö iseseisvaks juhtimiseks ja korraldamiseks ning kelle senine tegevus noorsootöös pakub vastavaid eeldusi. Laager toimuks Koitjärvel 8.—20. juulini.

Õppelaagrist osavõtjate vanuse alammääraks on 14 või 15 eluaastat, sõltuvalt noore arengust. Arvuliselt koondaks laager kuni 50 osavõtjat.

Sisulisest küljest on õppelaagri kavad kohandatud silmapilgu väljaõppe huvidele ja vajadustele. Pearõhk lasub noorte organiseerimise ja töökorralduse metoodilise käsitelu kõrval praktilistel korraharjutisil, maastikuharjutisil, praktilistel oskustel ning kehalisel kasvatusel. Ka noorte kultuuriline innustamine leiab laagri kavades aset.

Vastavad sooviavaldused tulevad esitada Eesti Noorte Peastaabile noorte maleva juhtide kaudu hiljemalt 1. juuniks s. a.

Ravimtaimi korjavad kõik noored

Eesti Noorte Peastaap juhib ravimtaimede korjamise asjus tähelepanu sellele, et vastavate korralduste alusel tuleb ravimtaimede korjamisele rakendada kõik noored. Noorte maatööjuhtide ja teiste noorte juhtide ja kasvatajate ülesandeks on kõigiti kaasa mõjuda, et noored rakenduksid ravimtaimede kogumisele täie innuga. Ainult sel teel suudetakse kokku koguda ravimtaimi vajalikul määral, sest ravimtaimede praegused tagavarad on vähesed ja ravimtaimede kogumisega säästavad noored iseenda kui ka kogu rahva tervise.

Ravimtaimede korjamisest ja kogumisest on kohustatud 1944. aastal osa võtma kõik õpilased 9. eluaastast alates ja iga õpilane on kohustatud koguma ravimtaimi vähemalt poole preemiapunkti ulatuses. Aktsiooni läbiviimine kohapeal toimub üldjoontes samadel alustel kui 1943. aastal. Kõigil õpilastel tuleb sügisel koolitöö algul esitada koolijuhatajale äraantud droogide vastuvõtul väljaantud müügitõendid. Õpilasi, eriti nooremaid neist, on soovitav rakendada ravimtaimede korjamisele rühmade viisi õpetajate juhtimisel.

Samuti tuleb ravimtaimede kogumisest täie innuga osa võtta ka kõigil koolivabadel noortel, olgu need talutöödel või tööl käitisis. Noortest tuleb luua ravimtaimede korjajate grupid, sel viisil noortel võimalusi luues kodumaa loodusse vaatamisväärsustega tutvumiseks, ja pakkudes seega noortele ka ühtlasi töö vaheldust.

Ka neid noori, kes on tervislikel põhjustel töödest vabastatud, kutsutakse üles kaasa aitama üldises aktsioonis, kuna ravimtaimede korjamine ei nõua pingutusi, vaid on enam tervislikuks vahelduseks vabas looduses.

Lähemaid juhise'd ravimtaimede korjamise kohta on avaldatud ajakirjanduses. Samuti on toonud ja toob järjekindlalt juhtnööre ajakiri „Eesti Noored".

Kevadel ei tohi teravilja külvata liiga sügavale, eriti mitte rükkevilja järele. Külvipinna ettevalmistamisel sooritab mitmeharaline koorimisader parema ja kiirema töö kui ühehõlmaga ader.

— —

Tööriistade koostöö võimaldab sageli külvi kiirendada. Kinnitades väikese äkke adra taha, libistaja kultivaatori taha ja äkke rulli taha, ei hoia me kokku mitte ainult tööd ja aega, vaid ka väärtuslikku mullaniiskust.

— —

Kui põllul on palju umbrohujuuri, siis segatakse nende kasvamist koorimisadra taha kinnitatud äkkega enam kui kultivaatoriga.

— —

Hävitage umbrohi juba eos!

Praegu on tund, kus iga eesti mees ja naine, kas relvaga või ilma, peab teadma oma kohust.

Raske raudteeõnnetus Türgis

Ankaras t, 18.5. (DNB). Rööbaste valestiseadmise järeldusel sõitis ühes Ida-Anatoolia jaamas rong dresiinale otsa. Hulk vaguneid libises rööbastelt. 40 inimest sai surma, paljud raskesti haavata.

Tule hävitustöö Abjas

Kindralkomissar annetas tuleõnnetusel kannatanute abistamiseks 5000 rmk.

Läinud nädalal süttis põlema Abja alevikus asuva kohaliku piimatööstuse juures olev kütteainetekuur, kust leegid peagi kandusid lähedal asuvatele elumajadele. Tugeva tuule tõttu levis tuli kiiresti ja varsti seisis mitu hoonet leekides. Tulekustutustöödele alarmeeriti kohalik ja ümbruskonna tuletõrje, kes asus kohe kustutustöödele. Kohale saabus ka tuletõrje Mõisakülast. Vaatamata sellele hävitas tuli peale piimatööstuse kütteainetekuuri veel seitse elumaja ühes kõrvalhoonetega. Kahju hinnatakse esialgselt 33 000 riigimargale.

Kindralkomissar annetas 5000 rmk., milline summa on antud Pärnu piirkonnakomissari käsutusse tuleõnnetute abistamiseks.

AMETLIKUD TEATED

Valdade isikumaksu
MÄÄRUS

§ 1.

Vallad on õigustatud võtma igal kalendriaastal isikumaksu kogukonnamaksuna.

§ 2.

Määruse valdade isikumaksu kohta 1942 aastal, 20. maist 1942 (ABl. Reval, lk.391), §§ 1-12 kuulavad rakendamisele.

§ 3.

Käesolev määrus jõustub tagasiulatuvalt 1. jaanuarist 1943.

§ 4.

Määrus valdade isikumaksu kohta 1943/44 eelarveaastal, 4. oktoobrist 1943 (Ametlik Teataja 1943 nr.19, lk.137), kaotab kehtivuse.

Tallinnas, „16" mail 1944.

Öpik
Kohtudirektor
Eesti Omavalitsuse Juhi ülesannetes.

Osk. Angelus
SiseDirektor

A. Vendt
Majandus- ja Rahandusdirektor.

TEADAANNE

Transpordil Võrust Kanepisse läks kaduma pakk tekstiil-preemiatähtedega. Preemiatähed on kolmepunktilised ja kannavad numbreid

Nr. 478401 — 478500
Nr. 479601 — 480000

Need preemiatähed kuulutatakse kehtetuks.

Ülaltähendatud numbritega tekstiilpreemiatähtede esitamisel tuleb need kinni pidada ja esitaja nimi kindlaks teha. Kinnipeetud preemiatähed ühes vastava ettekandega tuleb saata Kindralkomissariaadi III E osakonda.

Kodumaa parema tuleviku eest võideldes lahingus langes

SS-Gren.
ERICH ROOV
sünd. 2. 11. 24. a.
surn. 26. 4. 44. a.

mälestavad leinas vanemad, õde perekonnaga, ja sugulased.

Maetud Rakvere Kangelaskalmistule.

Aasta eest surnud

AUGUST KASK'E
sünd. 15. mail 1899.
surn. 22. mail 1943.

mälestavad leinas abikaasa lastega, ema, õde ja omaksed.

Soovin vahetada 6-voldilist TUULEGENERAATORI jalgratta vastu. Teatada slt. „tuulegeneraator".

Müüa JALGRATAS Rmk. 150.- ja VOKK Rmk. 50.- Samas soovitakse osta LÜPSILEHMA. Teatada Karulale, Raudemetsa pk. 6. Türi.

Soovin osta hauduja KANA. Soovikorral anna vastu kas muneja kana või sokutalle (4. nädalat). Teatada Paide, Suure-Aia tn. 35. Reisma.

28. apr. s. a. LEITUD Paide sauna riietehoiuruumist KAELAEHE. Kätte võib saada Paide, Posti tn. 14.

3. lambiline RAADIO-APARAAT ühes komplekti lampidega vahetada jalgratta mantlite vastu. Teatada Järva-Jaani, Valasti k. Metsniku talu, E.k.

NAIS- ja MEESTÖÖJÕUDU, soovitav lasteta abielupaar, vajatakse maale tallu. Korter olemas. Karbelda Võhmuta vallas, Liutsalu külas, „Lauri" talus. Töölevõtmine toimub Paide Tööameti kaudu.

Ostan BINOKLI, soovitav prisma. Teatada slt. binokel all.

TÄKK-HOBUNE, noor, vahetada aastase varsa vastu. Teatada Väätsa asunduses, Paul Loo.

PORTFELL nootidega KADUNUD, rongil 25. apr. s. a. õhtul Tamsalu, Paide ja Türi liinil. Nootidest osa L. Taltriku nimega. Ausat leidjat palun vaevatasu eest ära tuua või teatada aadressil: Joh. Klein, Viljandi, Posti tn. 9.

Sõjapiirkonnast evakueerunud MAAINIMESED, kes talu tööd kaasa tahavad teha, leiavad eluaseme. Teatada J. Jaanusson, Laurisupsi p. t. Holstre v. Viljandimaal.

Müüa vana HOBUNE normiks. Hind Rmk. 200.- Teatada, Paide, Rüütli tn. 86.